“The war in Syria only benefits the counter-revolutionary forces” | Interview with Joseph Daher

Η συνέντευξη στα ελληνικά **εδώ**.

Interview-introduction: Lina Theodorou, Antonis Faras

The Syrian Civil War continues for 7th year, but it is still not clear when it will end. During the war, over half a million people died and about 10 million people, about half of the Syrian population, was displaced. On the occasion of the bombing of Syria, targeting the military bases of the Damascus regime, by US forces, the UK and France, the debate was renewed; anti-war strikes were organized and demonstrators even attempted to throw the statue of Harry S. Truman in Athens, Greece.

However, in the anti-war movement against the Syrian war, the hegemonic narrative within the Left has an approach to anti-imperialism, which, more or less, limits the position of imperialist exclusively to the United States. This view, which is an important analytical tool for interpreting the world outside of the West, takes one geopolitical character that neglects the social element as a factor of change, and on the other hand it implies a structural orientation in the way the Left treats politics, when talking about “others”.

Trying to shed more light on the debate, which is obscured rather than clarified by *ad hoc* confrontations, we asked Joseph Daher to answer a series of more comprehensive questions about the Syrian civil war. Daher is a Swiss-Syrian Marxist and scholar, whose books have been published in

English, such as "*Hezbollah: Political Economy of the Party of God*" (2016, Pluto Press).

We want to take a closer look at what have happened these seven years. Briefly: What led to the uprising specifically in Syria? What were Assad's relations with the Syrian left and anarchist space before the uprising? What was his relationship with sectarian extremism? Can you describe how the rebels organized during the first years of the uprising and what went wrong? How islamists prevailed, If they have, in the rebel's groups?

Syria was a despotic regime, ruled for the past 40 years by one family, and it is also a bourgeois patrimonial regime that went through a process of neoliberalization and privatization, accelerated considerably with Bashar al-Assad's arrival to power. Sixty percent of the population was living under or just above the poverty line in 2011. Syria was subjected to the same form of crony capitalism that is prevalent in the region. For example, in Egypt it was the Mubarak family that benefitted mostly from the privatization and neoliberalization; in Tunis it was the Trabelsi family, of the wife of the dictator Ben Ali; and in Syria it is Makhlouf, the cousin of Assad. In the end what we have are neoliberal and authoritarian systems, and Syria is no different in this regard.

The absence of democracy and the growing impoverishment of important sections of Syrian society, in a climate of corruption and growing social inequalities, have paved the way for the popular uprising, which has been waiting for nothing more than a spark. Which was initially external with the fall of the dictators in Tunisia and Egypt and then internal with the torture of the children of Dar'a. These elements will trigger the process.

At first, the Syrian grassroots civilian opposition was the primary engine of the popular uprising against the Assad

regime. They sustained the popular uprising for numerous years by organizing and documenting protests and acts of civil disobedience, and by motivating people to join protests. The earliest manifestations of the “coordinating committees” (or tansiqiyyat) were neighborhood gatherings throughout Syria. A number of youth progressive and democratic networks and groups emerged throughout the country. The regime specifically targeted these networks of activists, who had initiated demonstrations, acts of civil disobedience, and campaigns in favor of countrywide strikes.

> *The regime killed, imprisoned, kidnapped and pushed to exile these activists.*

From the first days of the revolutionary process, the regime dealt with the demonstrations with great violence and this increased with the massive interventions of Iran, Russia and Hezbollah. This situation led to a rising number of defections among conscript soldiers and officers refusing to shoot on peaceful protesters, while at the same time initial unorganized and punctual armed resistance was starting to emerge towards the end of May and beginning of June 2011 in some localities against the security services. In the following months, the Free Syrian Army (FSA) was established, as well as a myriad of other brigades. Armed resistance against the regime was nearly generalized at the end of 2011, creating new dynamics in the uprising. The militarization was mainly the result of the violent repression on the local Syrian population opposing the regime; sections of it resorted to weapons to defend themselves. The first constituted armed opposition groups often had a purely local dynamic and served to defend their hometowns and areas from aggressions by the armed security services. The FSA was never a single and united institution, but rather a network of independent military groups fighting under its umbrella. The various forces of the Free Syrian Army have been increasingly and considerably weakened throughout the years.

The members of FSA units generally originated from the majority component of the uprising: marginalized (informal and formal) workers of the cities and countryside members of the popular classes who had suffered from the acceleration of neo-liberal economic policies since the arrival in power of Bashar al-Assad and of the repression of the regime security forces. The armed opposition was made up of defected soldiers from the Syrian army, but the vast majority were civilians who had decided to take up arms. Some brigades were loosely gathered under some common umbrella, such as the FSA, but most were locally organized and only active in their hometowns. Lacking unity and centralization, they coordinated on specific battlefields, but rarely on political and strategic decisions. They were generally gathered along village or extended family lines, with little ideological cohesion.

Tragically throughout the year, each defeat of the democratic resistance strengthened and benefited the Islamic fundamentalist and jihadist forces on the ground. The rise of Islamic fundamentalist and jihadist movements and their dominations on the military scene in some regions has been negative for the revolution, as they opposed its objectives (democracy, social justice and equality). With their sectarian and reactionary discourses and behaviors, these movements not only acted as a repellent for the vast majority of religious and ethnic minorities, and women, but also to sections of Arab Sunni populations in some liberated areas where we have seen demonstrations against them, especially among large sections of the middle class in Damascus and Aleppo. They attacked and continue to attack the democratic activists, while they often tried to impose their authority on the institutions developed by locals, often bringing resistance from local populations against their authoritarian behaviors.

Why we should continue talking about revolution in Syria – Isn’t it an old flame that went out? Which forms of struggle and organization evidence the continuity of revolutionary

subjects? Could you elaborate on the self-governing local councils across Syria?

Nobody denies that we are no longer in March 2011 and that the situation of democratic and progressive forces is very weak today in Syria. Revolutionary processes are long-term events, characterized by higher and lower level mobilizations according to the context. They are even characterized by some periods of defeat, but it's hard to say when they end. This is especially the case in Syria, when the conditions that allowed for the beginning of these uprisings are still present, while the regime is very far from finding ways to solve them.

However, these conditions are not enough to transform them into political opportunities, particularly after more than seven years of a destructive and murderous war accompanied by **a general and important fatigue in the Syrian population, just seeking for its great majority to return the stability in the country.** The effects of the war and its destructions will most probably weigh for years. Alongside this situation, no structured opposition body with a significant size and following offered an inclusive and democratic project that could appeal to large sectors of society was present, while the failures of the opposition bodies in exile and armed opposition groups left important frustrations and bitterness in people who participated and/or sympathized with the uprising.

The other element that could also play a role in shaping future events is the large documentation of the uprising that has never been seen before in history. There has been significant recording, testimonies and documentation of the protest movement, the actors involved and the modes of actions. In the seventies, Syria witnessed strong popular and democratic resistance with significant strikes and demonstrations throughout the country with mass followings. Unfortunately, this memory was not kept and was not well-known by the new generation of protesters in the country in 2011.

> *The Syrian revolutionary process that started in 2011 is one of the most documented. This memory will remain and could inspire and inform future resistance. The political experiences that have been accumulated since the beginning of the uprising will not disappear.*

They are however still some pockets of isolated resistance in some areas, but they are very much weakened, in addition some attempts in exile are being worked to build democratic and progressive networks.

Regarding the number of local councils, they have diminished considerably after the fall of Eastern Aleppo in December 2016 and of Eastern Ghouta in March/April of this years because of the military advances of pro-regime forces capturing opposition held territories, and also as a result of the attacks of Islamic fundamentalist and jihadist armed groups that replaced civilians councils with their own.

Regarding local councils that played an important role in the opposition held areas, we must be clear that their very important experiences did not mean that there were no shortcomings, such as the lack of representation of women, or of religious minorities in general. Other problems existed as well such as some forms of disorganization, undemocratic practices, over-representation of some influential families in some areas, etc. Civil councils were also not always completely autonomous from military groups, relying often on military groups for resources. While numerous council members were generally elected, nearly half of them, there were also a number of councils undemocratically appointed rather than elected, based on the influence of local military leaders, clan and family structures, and elders. Another problem that was encountered in the selection of the council's representatives was the need for particular professional and technical skills.

Despite these limitations, local councils were able to restore a minimum level of social services in their regions and enjoyed some level of legitimacy.

Is the rise of ISIS a fundamental element of the counter-revolution in the Middle East? If so, which are the other political and economic factors enabling the growth of fascist and fundamentalist forces. What role does religion play in Syria?

Explanations that want to find in the Quran and in Islam the reasons for the phenomena of ISIS are wrong, but above all reinforce racist and Islamophobic amalgams while wanting to characterize an intrinsic violent nature to Islam and Muslims more generally. Although ISIS claims to act in the name of Islam, the religion does not explain their behavior and actions. These groups and individuals take their source in the present time and not 1400 years ago, just as their actions.

Do we analyze the US invasion of Iraq by the religious beliefs of Bush (who had reported hearing God in a dream telling him that he had a mission and had to invade Iraq) or according to imperialist motives (political and economic reasons)? Will we find the reasons for the US invasion in the Bible? Will we analyze the US invasion based on the behavior of Christian 2000 years ago? Similarly, during the massacre perpetrated in Norway on July 22, 2011 by Anders Breivik, who claimed to act to preserve Christianity against multiculturalism, have we sought the reasons for his act in Christianity or the Bible?

The Arab writer Aziz Al-Azmeh, stated that “the understanding of Islamic political phenomena requires the normal equipment of the social and human sciences, not their denial” Not acting in this ways, will lead us to an essentialisation of “the Other”, in much of the current cases today of the “Muslim”.

> *Each religion does not exist indeed autonomously of people, in the same way that God does not exist outside of the field*

of intellectual action of man.

On the contrary religion, as the supernatural power of God, is a mystic popular expression of the contradictions and material realities in which people live.

We have to understand that ISIS's expansion is a fundamental element of the counter-revolution in the Middle East that emerged as the result of authoritarian regimes crushing popular movements linked to the 2011 Arab Spring. The interventions of regional and international states have contributed to ISIS's development as well. Finally, neo-liberal policies that have impoverished the popular class, together with the repression of democratic and trade union forces, have been key in helping ISIS and Islamic fundamentalist forces grow.

In this perspective, brute military force alone only ensures that other militant groups will take its place, as al-Qaida in Iraq demonstrates. Real solutions to the crisis in Syria and elsewhere in the region must address the socio-economic and political conditions that have enabled the growth of ISIS and other extremist organizations.

The Left must understand that only by ridding the region of the conditions that allowed ISIS and other Islamic fundamentalist groups to develop can we resolve the crisis. At the same time, empowering those progressive and democratic forces on the ground who are fighting to overthrow despotic regimes and face reactionary groups is part and parcel of this approach. Clearly, no peaceful and just solution in Syria can be reached with Bashar al-Assad and his clique in power. He is the biggest criminal in Syria and must be prosecuted for his crimes instead of being legitimized by international and regional powers.

There's a leading leftist narrative regarding the war in Syria suggesting that given the recent developments, the bombing of

military bases in Damascus, the cause of anti-imperialism call us to support Syria people, and consequently Bassar al Assad's regime. What do you think about that?

It is important to remember that, even though conflicting interests exist between international and regional powers that are intervening in Syria, none of these actors care about the uprising or the revolutionaries. Instead, they have attempted to undermine the popular movement against Assad and successfully worked to strengthen sectarian and ethnic tensions in the country. These intervening forces have, for example, helped stabilize the Assad regime in order to oppose Kurdish autonomy (in Turkey's case) and to defeat extremist groups such as ISIS (in the case of the United States).

The intervening powers are united in their opposition to popular struggle. They seek to impose the status quo at the expense of the interests of the working and popular classes. This is precisely why viewing the Syrian revolution only through the lens of imperialist competition and geo-political dynamics will not suffice.

> *This lens inherently obscures the political and socio-economic frustrations endured by the Syrian population that sparked the uprising.*

We need to rebuild anti-war movements, true ones, by starting a critical assessment of the past experiences, an honest one. This in the perspective of building an internationalist and progressive alternative for all that oppose all forms of authoritarian regimes and all foreign interventions while clearly supporting the self determination of popular masses and their struggles.

In other words revolutionary humanism.

Some sections of the Left and the anti-war movements have refused to act in solidarity with the Syrian uprising under

the pretext that “the main enemy is at home.” In other words, it is more important to defeat the imperialists and bourgeoisie in our own societies, even if that means implicitly supporting the Assad regime or the Russian state.

Among these sections of the Left, communist thinker Karl Liebknecht is frequently cited. Liebknecht is famous for his 1915 declaration that “the enemy is at home,” a statement made in condemnation of imperialist aggression against Russia led by his native Austria–Germany. In quoting Liebknecht, many have decontextualized his views. From his perspective, fighting against the enemy at home did not mean ignoring foreign regimes repressing their own people or failing to show solidarity with the oppressed.

Indeed, Liebknecht believed we must oppose our own ruling class’s push for war by “cooperating with the proletariat of other countries whose struggle is against their own imperialists.”

Among many Western leftists, there has been neither cooperation with the Syrian people nor collaboration with like-minded anti-war movements. They also have failed to oppose the policies of their own bourgeois states in crushing the revolution in Syria.

The Left must do better. Solidarity with the international proletariat means supporting Syrian revolutionaries against various international and regional imperialist forces, as well as the Assad regime, all of which are trying to put an end to a popular revolution for freedom and dignity.

No leftist organizations or anti-war movements today can ignore the necessity of supporting people in struggle, while opposing all foreign interventions (international and regional), especially from our own governments….

As Liebknecht said: “Ally yourselves to the international class struggle against the conspiracies of secret diplomacy,

against imperialism, against war, for peace within the socialist spirit.” We can exclude none of these elements from our struggle to build a progressive leftist platform on the Syrian conflict.

Do you believe that the above mentioned narratives and the inability to comprehend an active political and emancipatory struggle, succumb to perception suffering from orientalism, or maybe even racism and islamophobia? Is there a paternalistic approach which we simply cannot get rid of?

I think reasons are multiple and sometimes interlinked, whether specific leftist inheritage (stalinism, campism, “Thirld Worldism”) yes forms of racisms and orientalism, etc…

But moreover and more generally there is a skepticism in the possibility of mass collective action to achieve the goals of the people, of **power from below**. This concept, which is at the heart of revolutionary politics, faces profound skepticism from some sections of the left. This should not prevent us, however, from building our solidarity on this basis.

Following the same narrative we have witnessed a call to unite under the lesser evil pragmatism of the coalition between Putin,Assad and Iran in order to ensure stability. Which is the outcome of this alliance during the recent years and against whom it has been forged?
This perception of these sections of the left is completely wrong and destructive of the “lesser evil”. The solution to does not lie in the collaboration with authoritarian regimes like the Assad regime or collaboration with regional powers and international imperialist powers such as Russia, quite on the opposite.

I believe that we should analyse a State on its class basis and policies as rightly put by Pierre Frank, a French Trotskyist that wrote that: “Let us note that the greatest theoreticians of Marxism did not at all define the political

nature of a bourgeois regime by the positions which the latter held in the field of foreign policy but solely and simply by the position it occupied in relation to the classes composing the nation". On this basis Syria, Russia and Iran are clearly not allies of working class people. We can see in Syria their destructive and murderous role.

The less evil is actually the road of defeat and the maintenance of an unjust system in which the popular classes in the region live. The role of revolutionaries is not to choose between different imperialist and regional powers. Our role is to oppose the different counter revolutionary forces and build an independent front from these two forms of reactions and basing it on democratic, social, anti-imperialist basis and opposing all forms of discrimination and working for the radical change of society in a dynamic from below in which the working classes the agent of change.

In conclusion, given the clashes or collaboration between the forces of reaction, let's nor choose one form of the reaction, but support, build and organize a popular and radical alternative for the original objectives of the revolutions: democracy social justice and equality.

We Should oppose all foreign interventions. In addition, We must not imagine that the imperialist rivalries at the global level between the United States, China and Russia would be insurmountable for these powers, to the extent that these powers are in reality in relations of interdependence on many issues. All these regimes are bourgeois regimes that are and always will be the enemies of the popular revolutions, seeking to impose or strengthen a stable political context allowing them to accumulate and develop their political and economic capital in defiance of the popular classes. No regional or international power is a friend of the Syrian revolution as we have shown, just as it is not the imperialist contradictions that have been the source of the uprising in Syria or elsewhere as well in the region, but the political and socio-

economic frustrations endured by the popular classes.

The regime's refusal of any kind of opposition and the violence it has committed demonstrates that it has fascist tendencies. Were those evident and existing before the uprising and how did they interacted with the characteristics of the Syrian state and society?

The Assad despotic regime definitely has fascistic trends, demonstrated by its refusal of any kind of opposition and the violence it has committed. Regarding the nature of the Assad regime, I would argue it is a despotic, capitalist and patrimonial state ruling through violent repression and using various policies such as sectarianism, tribalism, conservatism, and racism to dominate society and mobilize a cross-class popular base linked through sectarian, regional, tribal and clientelist connections to defend the regime on a reactionary basis.

The patrimonial nature of the state means the centers of power (political, military and economic) within the regime are concentrated in one family and its clique, similar to Libya and the Gulf monarchies for example, therefore pushing the regime to use all the violence at its disposal to protect its rule.

It is therefore very far from being socialist, anti-imperialist and secular as presented by some among sectors of the western left, often ignorant of Syria.

Given the example of Libya, Iraq and Afghanistan some time ago, the USA intervention is more than catastrophic. Invasions became synonymous with US, it went to war against communism and now it leads war against islamist extremists. What is their goal in the region? How did the election of Trump affect US policies in the region, if it did? What should we expect and prepare for?

Let's be clear we should oppose as well all the interventions

of Washington in the region that are not made in the interest of the popular classes. The recent wars you mentioned or its support for different dictatorships in the region and their actions demonstrate this.

American policy is mired in a host of contradictions that flow from its weakened position after its setback in Iraq and the contradictory foreign policy between Trump and some sectors of US foreign affairs administration. Of course, the U.S. remains the most important power in the world, but it has witnessed a relative decline against international and regional rivals, particularly in the Middle East.

The failure of the U.S. invasion of Iraq in 2003 and the global economic and financial crisis of 2007 and 2008 were severe blows to the hegemony of the U.S. This left more space for other imperialist powers like China and Russia, but also benefited regional powers throughout the world. The relative decline of the U.S. allowed all of these states to act more autonomously and even at times contrary to U.S. interests.

This is particularly visible in the Middle East. Russia has been able to increase its influence and play a significant role in Syria in saving the Assad regime, while various regional states like Iran, Turkey, Saudi Arabia, Qatar and Israel have played a growing role in the region, intervening in the revolutionary processes in support of various actors in conflict with popular demands for democracy, social justice and equality.

US main policies in the Middle East are to defeat ISIS military and oppose Iranian influence in the region. At the same time, they want to come back to a form of stability in the region while undermining forces like Iran.

Like other imperialist and regional powers they want an end to the revolutionary processes in the region.

We are facing a complex situation but we jump easily to

conclusions and side-taking. How can we serve the main struggle, in terms of internationalist solidarity, which is rather obvious: opposition to all imperialist and authoritarian actors intervening in Syria?

Yes, I agree with this conclusion.

Multiple things can be done. I think progressives should call for an end to the war, which has created terrible suffering. It has led to massive displacement of people within the country and driven millions out of it as refugees. The war only benefits the counter-revolutionary forces on all sides. From both a political and humanitarian perspective, the end of the war in Syria is an absolute necessity.

Likewise, we must reject all the attempts to legitimize Assad's regime, and we must oppose all agreements that enable it to play any role in the country's future. A blank check given to Assad today will encourage future attempts by other despotic and authoritarian states to crush their populations if they come to revolt.

We have to guarantee as well the rights of civilians within Syria, particularly preventing more forced displacements and securing the rights of refugees (right of return, right for financial compensations in case of destruction of their houses, justice for the losses of their relatives, etc.).

Assad and his various partners in the regime must be held accountable for their crimes. The same goes for the Islamic fundamentalist and jihadist forces and other armed groups.

> *We need to support the democratic and progressive actors and movements against both sides of the counter-revolution: the regime and its Islamic fundamentalist opponents.*

We have to build a united front based on the initial objectives of the revolution: democracy, social justice, and

equality, saying no to sectarianism and no to racism.

We of course need to oppose all imperialist and authoritarian actors intervening in Syria.

In their own countries, leftists internationally should also struggle:

-for the opening of borders for migrants and refugees and against building walls or transforming Europe for example into a fortress that would turn the Mediterranean Sea into a cemetery for migrants

-against all forms of Islamophobia and racism

-against all cooperation of Western states with despotic regimes and the Apartheid, colonial and racist state of Israel (in this latter case, support BDS campaigns)

-against more “security” and anti-democratic policies promoted in the name of “the war against terrorism.”

We must be clear on one thing, the impunity given to the continuous murderous crimes of Assad’s despotic regime with the assistance and/or complicity of international imperialist powers encourages other dictators and authoritarian regimes to repress violently their own people. This participates as well in a global international trend of authoritarianism present throughout the world, including among liberal democracies in the Western countries, with the advancement and deepening of neo-liberalism.

Ο Συριακός Εμφύλιος, η Αντιεξουσιαστική Κριτική & τα Κουλουβάχατα της Ιστορίας

Στέφανος Μπατσής

Ας αρχίσουμε από μία παραδοχή. Τα γεγονότα του συριακού εμφυλίου πολέμου δεν αποτελούν έναν γόρδιο δεσμό που καλεί για λύση το αμφίστομο ξίφος του αντιιμπεριαλισμού ή οι αντιδραστικές θεωρήσεις της γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής ανάλυσης. Αντιθέτως, παραπέμπουν σ' ένα κουβάρι με πολλά νήματα, πολλές αφετηρίες και αβέβαιη ή και συχνά αμφίσημη κατάληξη για την ερμηνεία και την πολιτική σκέψη. Άλλωστε, η πυκνή αυτή επταετία εμφανίζει σημάδια αλλαγής παραδείγματος. Από την ίδια τη μικροφυσική και τεχνολογία του πολέμου έως την επιστροφή των σημασιών στα ελεύθερα καντόνια της Ροζάβα, τίποτα δεν μοιάζει γνώριμο και καμία βεβαιότητα δεν φαίνεται να μην μπορεί να γκρεμιστεί.

Η αμηχανία σημαντικών κομματιών της Αριστεράς και του ελευθεριακού χώρου μπροστά σε αυτή τη ρευστότητα αποτυπώνεται όλο και συχνότερα σε άτοπα και παραδοξολογίες. Παρατηρείται μεταξύ κραυγών για τη "Νίκη στα όπλα του συριακού στρατού" και στήριξης στον κοινό άξονα "Άσαντ, Ρωσίας, Ιράν και Χεζμπολάχ" αλλά και μιας πρακτορολογικής και συνωμοσιολογικής ρητορικής που, δυστυχώς, όλο και συχνότερα μας επιδεικνύει τον αντισημιτισμό της. Το κείμενο αυτό, επομένως, αλλά και η εκδήλωση που συνδιοργανώνεται με κεντρικό ομιλητή τον Ζόζεφ Ντάχερ* τοποθετούνται σε μια στιγμή που ο δημόσιος διάλογος εντός των αριστερών και ελευθεριακών μικροκόσμων τείνει να εκτροχιαστεί προς θέσεις ασυνεπείς με όσα θεωρητικά πρεσβεύουν οι φορείς τους.

Μια αναγκαία επίσκεψη στο 2011

Έχει την αξία του, θεωρώ, να διατρέξουμε ευσύνοπτα τα γεγονότα, καθότι οι κραυγές που υψώνονται, συνήθως με την ευκαιρία κάποιας νέας επέμβασης του ευρωατλαντικού άξονα, λειτουργούν αποπροσανατολιστικά, θέτοντας κι ένα καινούριο σημείο μηδέν, λες και ο πόλεμος στη Συρία δεν είναι μια επταετής πραγματικότητα, αλλά ξεκινά και σταματά συγχρονισμένος με τα αριστερά αντιαμερικανικά αντανακλαστικά.

Πηγαίνοντας πίσω, στο 2011, θυμόμαστε τον αραβικό κόσμο να συγκλονίζεται από αυτό που οι δυτικοί δημοσιολογούντες ονόμασαν Αραβική Άνοιξη. Σε Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτο και Συρία οι κοινωνίες βρίσκονται σε κίνηση. Διαδηλώσεις με δημοκρατικό και κοσμικό τόνο ενάντια στην αυταρχικότητα των καθεστώτων αλλά και στις σοβούσες κοινωνικές ανισότητες, που οδηγούν με γεωμετρική ταχύτητα μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού στην εξαθλίωση. Ας μην ξεχνάμε ότι του ξεσηκωμού στη Συρία έχει προηγηθεί μια παρατεταμένη περίοδος ξηρασίας, με αποτέλεσμα την εσωτερική μετανάστευση χιλιάδων αγροτών προς τα αστικά κέντρα, όπου αντιμετώπισαν συνθήκες απόλυτης φτωχοποίησης και αβεβαιότητας.

> *Ας μην ξεχνάμε, επίσης, ότι το καθεστώς Άσαντ αποτελούσε και αποτελεί μια κληρονομημένη δικτατορία, ένα αστυνομικό κράτος που αποκλείει τη διεύρυνση της πολιτικής συμμετοχής και τη συγκροτημένη άσκηση αντιπολίτευσης.*

Ενώ στην Τυνησία και την Αίγυπτο οι δικτατορίες καταρρέουν χωρίς οι εξεγέρσεις να πάρουν το χαρακτήρα ένοπλης αντιπαράθεσης, στη Συρία ο Άσαντ είναι αποφασισμένος να διατηρήσει την εξουσία του με κάθε κόστος. Στις διεκδικήσεις για ελευθερία, δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη απαντά με συλλήψεις, δολοφονίες και βασανισμούς. Ο συριακός στρατός ανοίγει πυρ σε ειρηνικούς διαδηλωτές, η καταστολή των αντιφρονούντων γίνεται επικίνδυνα ασφυκτική και η σύγκρουση με το καθεστώς παίρνει γρήγορα τον δρόμο του εμφυλίου πολέμου,

όταν ομάδες αντικαθεστωτικών απαντούν στη βία του συριακού κράτους.

Η κλιμάκωση είναι ραγδαία, με τις διαμαρτυρίες και τις συγκρούσεις να γενικεύονται και να αφορούν πλέον ολόκληρη τη χώρα. Οι εξεγερμένοι έχουν να αντιμετωπίσουν από τη μία πλευρά τη συριακή μηχανή θανάτου του Άσαντ κι από την άλλη τις τζιχαντιστικές ομάδες της Αλ Νούσρα και του Ισλαμικού Κράτους. Ο Άσαντ άλλωστε είναι αυτός που απελευθερώνει μαζικά τζιχαντιστές από τις συριακές φυλακές, οι οποίοι στρέφονται περισσότερο ενάντια στους αντικαθεστωτικούς και στους Κούρδους της Βόρειας Συρίας παρά στο ασαντικό καθεστώς.

Η προσπάθεια αυτοοργάνωσης των περιοχών που εγκαταλείπουν οι καθεστωτικοί παίρνει, έστω σε εμβρυακό και περιορισμένο βαθμό, σάρκα και οστά μέσω της ανάδυσης πλήθους τοπικών συμβουλίων, ωστόσο βρίσκεται πιεσμένη από τη φονταμενταλιστική ετερονομία του Ισλαμικού Κράτους και την αποφασιστικότητα του Άσαντ να μην αφήσει τίποτα όρθιο μέχρι την τελική επικράτηση. Η φρίκη και η βαρβαρότητα συνθέτουν τη νέα πραγματικότητα και μοιραία κάθε προσπάθεια χειραφέτησης αφυδατώνεται και σταδιακά ηττάται. Τελευταίος σταθμός αυτής της ήττας η πτώση του ελεύθερου Αφρίν ύστερα από την επιχείρηση “Κλάδος Ελιάς” του τουρκικού στρατού και την κυνική αδιαφορία της Δύσης.

Σιγά το νέο, αλλά το κράτος σκοτώνει

Ο λογαριασμός γράφει 600.000 νεκρούς και 5-6 εκατομμύρια εκτοπισμένους πρόσφυγες σε γειτονικά κράτη ή στην Ευρώπη, αλλά θα μένει ανοιχτός όσο η κρατική θανατοπολιτική αποτελεί τον κυρίαρχο τρόπο διαχείρισης. Αν κάτι έπρεπε να έχουμε διδαχτεί από τα γεγονότα του συριακού εμφυλίου, είναι ότι ο κρατισμός βάζει την ταφόπλακα σε κάθε προσπάθεια χειραφέτησης και επιχειρεί να γεμίσει κάθε κενό εξουσίας με ατσάλι και αίμα. Η τέχνη του να μην κυβερνάσαι από κάποια ετερόνομη εξουσία έρχεται αντιμέτωπη με την πύκνωση του κρατισμού, την ωμή επιβολή της βίας. Ως εκ τούτου, συνιστά αυτοκαταστροφή και ακρωτηριασμό της ελεύθερης σκέψης η παροχή αλληλεγγύης σε

κρατικές οντότητες (“Νίκη στο συριακό στρατό”) ή η επιλογή μεταξύ των διαφορετικών κρατικών συμμαχιών (στήριξη στον “άξονα Συρίας, Ιράν, Ρωσίας, Χεζμπολάχ”).

Ο Άσαντ, με την αρωγή της Ρωσίας και περιφερειακών δυνάμεων, επιχειρεί το μακέλεμα κάθε εναπομείνουσας φωνής αντίστασης και αντιπολίτευσης, συχνά υπό το πρόσχημα του πολέμου ενάντια στον τζιχαντισμό. Είναι πασιφανές, σε όποιον θέλει να το δει, πως το καθεστώς δεν θα σταματήσει μέχρι να διασφαλίσει πλήρως τη θέση κυριαρχίας του όσο θάνατο κι εκτοπισμό κι αν χρειαστεί να παράξει. Η χρήση ή μη χρήση χημικών όπλων τη δεδομένη στιγμή συσκοτίζει τη συζήτηση, καθώς τα εγκλήματα του ασαντικού καθεστώτος έχουν τεκμηριωθεί επαρκώς μέσα στον χρόνο. Αυτό θα έπρεπε να είναι κάτι αδιαπραγμάτευτο κι από εκεί να εκκινεί κάθε συζήτηση περί απόδοσης ευθυνών.

Εντούτοις, δεν μας είναι άγνωστη και δεν παραγνωρίζουμε τη φύση και τη στόχευση της ευρωατλαντικής επέμβασης. Οι ΗΠΑ διεξάγουν σταθερά έναν πόλεμο δια αντιπροσώπων (proxy war) τόσο στη Μέση Ανατολή όσο και σε άλλες περιοχές, με αποτέλεσμα τη ζωνοποίηση μεγάλων περιοχών, την αποσταθεροποίηση των κεντρικών εξουσιών, όταν αυτές δεν τους είναι αρεστές, και εν τέλει τη δημιουργία αποτυχημένων κρατών (failed states). Μολονότι η πρόσφατη επέμβαση ΗΠΑ και συμμάχων στη Συρία, μετά τη χρήση χημικών όπλων από το καθεστώς Άσαντ, δύσκολα μπορεί να εγγραφεί σε ένα συνολικότερο σχέδιο και μάλλον αποτελεί περισσότερο ένα επικοινωνιακό εγχείρημα διάσωσης του αμερικανικού συμβολικού κεφαλαίου, η όλη αμερικανική στρατηγική δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας.

> *Οι ΗΠΑ, όπου δεν μπορούν οι ίδιες να επιβάλλουν την τάξη, προτιμούν το χάος και η πραγματικότητα δείχνει ότι δυσκολεύονται όλο και περισσότερο να την επιβάλλουν, σε μία συνεχώς πιο σύνθετη και εύθραυστη διεθνή συγκυρία.*

Στην ίδια ζώνη αμηχανίας δείχνουν να καρκινοβατούν και οι παραδοσιακοί Ευρωπαίοι σύμμαχοι των ΗΠΑ, ο σημασιακός πυρήνας

των οποίων βρίσκεται μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας, με τις πολιτικές ελίτ να αδυνατούν να μεθερμηνεύσουν σε νέα σχήματα την απουσία νοήματος και τον αποπροσανατολισμό των δυτικών κοινωνιών. Ο δυτικοκεντρισμός τους πληγώθηκε αλλά και κινητοποιήθηκε, όταν το καμπανάκι του Ισλαμικού Κράτους ήχησε, ωστόσο ο τρόπος που οι παλιές αποικιακές δυνάμεις έχουν μάθει να διευθετούν τους λογαριασμούς τους σήμερα, μόνο ως προς το εσωτερικό τους μπορεί να λειτουργήσει κι αυτό αμφίβολα.

Εξάλλου, η συμμετοχή αφενός της Γαλλίας και της Αγγλίας κι αφετέρου του Ιράν, της Σ. Αραβίας και της Τουρκίας στις πολεμικές συρράξεις και στη συνεχώς ενεργή διαπραγμάτευση για το μέλλον της περιοχής δεν μπορεί και δεν πρέπει να κατανοείται ως αποκλειστικά υποκινούμενη από τις μεγαλύτερες δυνάμεις των ΗΠΑ και της Ρωσίας, καθώς τα εν λόγω κράτη εκτυλίσσουν πολλαπλές στρατηγικές, και μάλιστα φαινομενικά αντιθετικές, κοιτώντας άλλοτε στο εσωτερικό και άλλοτε στο εξωτερικό τους.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η σύγκρουση στη Συρία αποκαλύπτει τη γυμνή φύση του κρατισμού και των διαφόρων σχεδίων διαχείρισης. Η πριμοδότηση σχεδίων αντίστασης στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και στην επιστροφή στον προστατευτισμό του εθνοκρατισμού άπτονται, κατά τη γνώμη μου, της ιδεολογικής σύγκρουσης γύρω από τον συριακό εμφύλιο και συχνά οδηγούν τον διάλογο σε γόνιμα μονοπάτια. Ωστόσο, είναι απαράδεκτο για όσους επιθυμούν την κοινωνική απελευθέρωση να σιωπούν μπροστά στα εγκλήματα του Άσαντ και της Ρωσίας, να ταυτίζουν τις κοινωνίες με τους κρατικούς σχηματισμούς και να αποσιωπούν τις αντιπολιτευόμενες θέσεις και αντιστάσεις. Δυστυχώς οι φωνές αυτές, από ντροπαλές και χαμηλόφωνες, γίνονται σιγά-σιγά εκκωφαντικές και βρίσκουν όλο και βαθύτερο έρεισμα αφενός στα διάφορα αριστερίστικα αρτικόλεξα και αφετέρου σε τελούσες σε σύγχυση τάσεις του αναρχικού χώρου.

Τα κουλουβάχατα της ιστορίας

“Κανένα πολιτικό κόμμα, όποιο κι αν είναι το πρόγραμμά του, δεν μπορεί να αναλάβει αποτελεσματικά τη διεύθυνση του κράτους, χωρίς να γίνει εθνικό”
Μαξ Βέμπερ 1917

Η ιδεολογία του αντιιμπεριαλισμού λειτούργησε και λειτουργεί ως δίαυλος μέσα από τον οποίο η εθνική ιδεολογία εγγράφεται στο εσωτερικό των ριζοσπαστικών πολιτικών χώρων. Ως ιδεολογία που συχνά επικυριαρχεί του κομμουνιστικού ή αντικαπιταλιστικού στοιχείου εντός της αριστερής πολιτικής σκέψης, εγκλωβίζει τα υποκείμενα στα ασφυκτικά όρια του έθνους κράτους, οδηγώντας τα στη νομιμοποίηση αντιδραστικών καθεστώτων και κρατικών επιλογών.

> *Ο αντιιμπεριαλισμός πειθαρχεί και στοιβάζει τα υποκείμενα πίσω από κρατικές επιταγές κι αναδεικνύεται ως πρώτης τάξης όπλο στα χέρια του κρατισμού και μάλιστα υπό το πρόσχημα της αντίστασης, της υποστήριξης του αδύναμου έναντι του ισχυρού.*

Ο πολιτικός διάλογος γύρω από τον συριακό εμφύλιο μας αποκαλύπτει τη φύση του αντιιμπεριαλισμού σε όλη της την καθαρότητα. Ο αντιιμπεριαλισμός βλέπει μόνο τα κράτη και τις κινήσεις τους πάνω σε μια πλανητική σκακιέρα, όπου οι κοινωνίες παρακολουθούν αμέτοχες και στάσιμες. Συναφώς, ο αντιιμπεριαλισμός παραβλέπει τόσο τις λαϊκές διαμαρτυρίες εντός της συριακής κοινωνικής πραγματικότητας όσο και το πείραμα διεύρυνσης της δημοκρατίας και της ελευθερίας στα καντόνια της Ροζάβα, εφόσον η ιστορική κίνηση δεν μπορεί παρά να ταυτίζεται με την κρατική πολιτική.

Παραπληρωματικός του αντιιμπεριαλισμού, ο αντιαμερικανισμός προσφέρει έναν εύπεπτο και φενακισμένο αντικαπιταλισμό για εθνική κατανάλωση. Σε έναν κόσμο όλο και πιο σύνθετο, όπου διαχωριστικές γραμμές του παρελθόντος ίσως χάνουν τη σημασία τους, ανακουφίζει αλλά και αδρανοποιεί τα πολιτικά

αντανακλαστικά μέσα από ένα απλουστευτικό και ολοποιητικό εξηγητικό σχήμα. Δυστυχώς όμως για την Αριστερά, η οποία μοιάζει να βρίσκεται σήμερα **στη λάθος πλευρά της ιστορίας**, από την ίδια ιδεολογική φαρέτρα αντλούν σε ολόκληρη τη Δύση και τα νέα μορφώματα της Δεξιάς, τα οποία δεν δυσκολεύονται καθόλου να προσαρμόσουν τον αντιιμπεριαλισμό και τον αντιαμερικανισμό στα μέτρα του εθνικισμού, της κλειστότητας και του υψώματος τειχών. Στα καθ' ημάς, άλλωστε, λίγος μόνο χρόνος έχει περάσει από τη συμπόρευση στα συλλαλητήρια για το Μακεδονικό μερίδας της Αριστεράς με την Άκρα Δεξιά.

Από την άλλη, η γλώσσα της γεωπολιτικής, η οποία συχνά παρεισφρέει και επιτονίζει αριστερές και ελευθεριακές αναλύσεις της πραγματικότητας στη Μέση Ανατολή, τις αφυδατώνει πολιτικά. Ας μην ξεχνάμε την καταγωγή και τις χρήσεις της γεωπολιτικής ανάλυσης, η οποία αποτελεί σταθερά ένα ιδεολογικοποιημένο εργαλείο στα χέρια του κρατισμού για την επιβολή των διαφόρων σχεδιασμών του.

Τα κουλουβάχατα που δεν μαθαίνουν

Αντλώντας από τη διαπίστωση του Μαξ Βέμπερ, μπορούμε να σημειώσουμε πως μόνο η συνεπής κι ευθυτενής αντίσταση στον εθνοκρατισμό και η αποκάλυψη όσων παραγόντων συνθέτουν την ιδεολογία του μας ανοίγει την προοπτική της κατανόησης και διάσωσης δυνάμει επαναστατικών στοιχείων και δυναμικών εντός των κοινωνιών.

Ακόμη, απαιτείται η παραδοχή ότι τέτοιου είδους δυναμικές μπορούν να αναπτύσσονται αυτόνομα και αντιθετικά στους κρατικούς σχεδιασμούς. Το παράδειγμα της συριακής άνοιξης είναι μπροστά μας και είναι δηλωτικό για τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικές κινήσεις χάνουν την αυτονομία τους και υποτάσσονται σε άνωθεν σχεδιασμούς ως υποδεέστερες, εάν υιοθετήσουμε το πρίσμα του κρατισμού. Για τον ευρωατλαντικό άξονα και τη Ρωσία οι αγώνες των Σύρων κατέχουν δευτερεύουσα θέση σε σχέση με τον υποτιθέμενο πόλεμο ενάντια στην τζιχαντιστική τρομοκρατία, ενώ για την αντιιμπεριαλιστική

Αριστερά είναι δευτερεύοντες σε σχέση με τον αγώνα της ενάντια στον ιμπεριαλισμό, ο οποίος δεν μπορεί παρά να ασκείται μόνο από τη Δύση και τους συμμάχους της.

Η λογική αυτή είναι στη βάση της πατερναλιστική και δυτικοκεντρική και αποστερεί από τους Σύρους, αλλά και τους Κούρδους, τη δυνατότητα της αυτόνομης πολιτικής δράσης. Δεν είναι καθόλου τυχαίος ο τρόπος με τον οποίο η αντιιμπεριαλιστική Αριστερά παρουσιάζει τους Κούρδους της Ροζάβα ως αφελή υποκείμενα που είτε εξαπατήθηκαν είτε είναι βέβαιο πως θα εξαπατηθούν από την αμερικανική στρατηγική ευφυΐα. Η άλλη όψη του ίδιου νομίσματος φυσικά είναι η εξύμνησή τους, όταν βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της αντίστασης ενάντια σε τζιχαντιστικές ομάδες και η εργαλειοποίηση του αγώνα τους. Εν ολίγοις, οι Κούρδοι είναι επαρκείς ως μαχητές και αντικείμενα του εξωτικού, δυτικού βλέμματος αλλά σε καμία περίπτωση ως πολιτικά υποκείμενα που μπορούν να αυτενεργούν και να οργανώνουν τις ζωές τους χωρίς έξωθεν παρεμβάσεις. Διαφορετικά, η αγωνιστικότητά τους είναι θαυμαστή και παράγει συμβολικές εικόνες αντίστασης, αλλά οι αιτίες που οδηγούν σε αυτή τη μαχητικότητα και στον ένοπλο αγώνα συγκαλύπτονται κάτω από τη σκόνη της πρακτορολογίας.

Αντίστοιχα, σαφώς προβληματική είναι και η θέση που προτάσσει το δίπολο Άσαντ ή τζιχαντισμός, θεωρώντας προτιμότερη τη διατήρηση της στυγνής δικτατορίας του ασαντικού καθεστώτος παρά την ανάδυση και επικράτηση του ριζοσπαστικού Ισλάμ. Η ξεκάθαρα δυτικοκεντρική αυτή θέση, υποκρύπτει ρατσισμό και ισλαμοφοβία, θεωρώντας ουσιαστικά πως τα κράτη του μουσουλμανικού κόσμου στερούνται κάθε χειραφετητικής δυνατότητας, εγκλωβισμένα σε θρησκευτικούς αρχαϊσμούς. Επομένως, αναγκαστικά θα οργανώνουν την κοινωνική τους ζωή κάτω από μία δικτατορία ή κάποιο άλλο απολυταρχικό καθεστώς, που τουλάχιστον θα διατηρεί τους σκελετούς στη ντουλάπα.

> *Κι όμως, δεν υπήρξε ποτέ ιδανικότερη συγκυρία για να μάθουμε από τους πρόσφυγες. Είναι εδώ, μαζί μας, σ' ένα σωρό θαυμάσια εγχειρήματα και αποδεικνύουν καθημερινά αφενός την αυτονομία*

και την αυτενέργειά τους κι αφετέρου τον πλούτο που κουβαλάνε.

Είναι μαζί μας στην κατάληψη προσφύγων και μεταναστών της Νοταρά, στο City Plaza, στην κατάληψη του 5ου λυκείου, στους κοινούς αγώνες ενάντια στα κέντρα κράτησης. Πολλά κομμάτια του ριζοσπαστικού χώρου προσπάθησαν και προσπαθούν να μάθουν, ακόμη κι αν χρειάζεται να αναιρέσουν παλιότερες αντιλήψεις και βεβαιότητες. Άλλα κομμάτια επέλεξαν να απέχουν της ώσμωσης αυτής, είτε οχυρωμένα πίσω από τα κληρονομημένα σχήματα των επαναστατικών υποκειμένων, των κολασμένων και της θυματοποίησης των προσφύγων είτε βλέποντας πίσω απ' όλα τον Σόρος, τον αμερικανικό δάκτυλο και πανίσχυρα συμφέροντα που κινούν τα νήματα. Ο εγκλωβισμός των δεύτερων είναι τέτοιος κι έχει παράξει τέτοιας έντασης καχυποψία και συνωμοσιολογία που αδυνατούν να δουν μια πραγματικότητα που εκτυλίσσεται μπροστά τους, με διαφάνεια και ανοιχτές πόρτες. Καθόλου τυχαίο που σε μεγάλο βαθμό οι φωνές αυτές ταυτίζονται με θέσεις της ελληνικής αντιιμπεριαλιστικής Αριστεράς.

Sic semper tyrannis

Η δραματική κατάσταση στη Συρία, η επαπειλούμενη επίθεση της Τουρκίας στα ελεύθερα καντόνια της Ροζάβα αλλά και η συνθετότητα ενός πολέμου που δεν μοιάζει με κανέναν προηγούμενο, απαιτούν την αντιεξουσιαστική κριτική και πράξη αιχμηρή και σε εγρήγορση. Η επίθεση στον πυρήνα του κρατισμού πρέπει να είναι συνεχής, να καταδεικνύει τα εγκλήματα του ασαντικού καθεστώτος αλλά και να αποκαλύπτει τους σχεδιασμός του ευρωατλαντικού άξονα. Ακόμη, να τολμήσουμε τη σύγκρουση με όσες δυνάμεις αιχμαλωτίζουν με σκουριασμένα δεσμά την ελεύθερη σκέψη, αλλά, επίσης, να τολμήσουμε και να γκρεμίσουμε όσο είναι καιρός δικές μας βεβαιότητες, οι οποίες μας κρατάνε πίσω.

Η κριτική μας αυτή, επίκαιρη όσο ποτέ, οφείλει να διδάσκεται από το ταξίδι των προσφύγων και να είναι αλληλέγγυα εκεί όπου

η ελευθερία αντεπιτίθεται, δηλαδή στο πείραμα δημοκρατικού συνομοσπονδισμού της Ροζάβα. Οι αυτοκυβερνούμενες, αμεσοδημοκρατικές περιοχές της Ροζάβα αποδεικνύουν πως το παιχνίδι κράτους και εξουσίας δεν είναι πάντα ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος και ότι οι κοινωνίες μπορούν να δημιουργούν χώρο ανάμεσα στις τεκτονικές πλάκες της καταπίεσης, έναν χώρο αυτονομίας και άσκησης της τέχνης του να μην κυβερνάσαι. Η δυνατότητα διεύρυνσης των ελευθεριακών χαρακτηριστικών αυτού του παραδείγματος και η επιρροή που μπορεί να ασκήσει στους λαούς της περιοχής, ας αποτελέσει μια αισιόδοξη κατακλείδα σε μια σειρά απαισιόδοξων αλλά αναγκαίων συμπερασμάτων, με την ευχή να δούμε άμεσα το τσάκισμα των τυράννων.

_____-

* Το παρόν κείμενο γράφεται με αφορμή την εκδήλωση με τίτλο «Επανάσταση κι Αντεπανάσταση στη Συρία. Λαϊκός ξεσηκωμός και καταστολή από το καθεστώς Άσαντ. Ιμπεριαλιστικοί ανταγωνισμοί και η βαρβαρότητα του πολέμου», με κεντρικό ομιλητή τον Ζόζεφ Ντάχερ, Σύριο αγωνιστή, συγγραφέα και πανεπιστημιακό, στις 26/04/18, στην ΑΣΟΕΕ.

** Φωτογραφία: Ο πόλεμος στο Χαλέπι, 10.03.2017

Μία Ιστορία της Καμόρα | Για το «Σάντοκαν» του Νάνι Μπαλεστρίνι

Τηλέμαχος Δουφεξής-Αντωνόπουλος

«Το ζήτημα είναι», είπε η Αλίκη, «εάν μπορείς να κάνεις τις

λέξεις
να σημαίνουν τόσα πολλά διαφορετικά πράγματα»
«Το ζήτημα είναι», είπε ο Χάμπτυ Ντάμπτυ, «ποιος είναι το αφεντικό —αυτό είναι όλο»

Μερικές φορές το νόημα των λέξεων εκρήγνυται, και είναι ακριβώς εκείνη τη στιγμή, τη στιγμή της έκρηξης, τη στιγμή που το γλωσσικό σύστημα του αφεντικού -το νόημα ενός κόσμου χωρίς νόημα-γίνεται συντρίμμια, που ξεπροβάλλει μέσα από τα θραύσματα η αφηγηματική τεχνική του Νάνι Μπαλεστρίνι. Ο δυναμιτισμός των λέξεων μήπως και μπορέσει να βγει νόημα από όλα αυτά που μας συμβαίνουν, αυτή είναι η δουλειά του.

Και αυτό στο ***Σάντοκαν, Μια Ιστορία της Καμόρα***, ξεκινάει ήδη από τον τίτλο. Σάντοκαν είναι το ψευδώνυμο του πλέον διαβόητου αφεντικού της Καμόρα κατά τη διάρκεια της γιγάντωσής της τις προηγούμενες δεκαετίες· Σάντοκαν είναι το όνομα μιας ιταλικής τηλεσειράς που παιζόταν κατά τις ίδιες δεκαετίες στην Ιταλία και προμήθευσε στον καμορίστα το ψευδώνυμό του· Σάντοκαν είναι το όνομα του πειρατή, ήρωα στα βιβλία του Σαλγκάρι που έξαψε το πάθος της αφελούς ανάγνωσης. Ο Μπαλεστρίνι, ξεκινάει αμέσως μετά ή σωστότερα πέρα από αυτό, προσθέτοντας τη λέξη *Ιστορία*, κάτω από ένα όνομα συνώνυμο της μυθοπλασίας προειδοποιώντας έτσι, ήδη από τον τίτλο, ότι όλο αυτό το ρομαντικοποιημένο ψεύδος για ήρωες που είναι τόσο πιο αληθινοί όσο πιο ψεύτικοι είναι, όλη αυτή η περιπέτεια που συμβαίνει πάντοτε κάπου αλλού, από κάποιους άλλους -ξεχωριστά, ιδιαίτερα εγώ- που δεν είμαστε εμείς, που δεν μπορούμε να είμαστε εμείς, αυτό ακριβώς είναι η γλώσσα του αφεντικού, απότοκο και δημιουργός του κόσμου του αφεντικού.

Η ιστορία της Καμόρα, η ιστορία των μαφιών, των bosses του εγκλήματος δεν έχει σε τίποτα να κάνει με το ρομαντικό ψεύδος που περιβάλλει τους πρωταγωνιστές, τα πάθη και τα διλλήματά τους, μια αφήγηση όπου το αστυνομικό γεγονός -η ύπαρξη της Καμόρα και η βία που τη συνοδεύει- συμπίπτει ήδη με την επικύρωση της ιστορίας της. Όχι δεν είναι έτσι: το ισχύον δεν

συμπίπτει με το πραγματικό: το πραγματολογικό δεν συμπίπτει με το αληθινό: η ιστορία δεν είναι ποτέ η ιστορία της πάντοτε ίδιας στιγμής, της επιβεβαίωσης αυτού που συμβαίνει και που δεν μπορεί να είναι αλλιώς, αντιθέτως, η ιστορία είναι η άρνηση αυτής της παγωμένης διάρκειας, η ιστορία είναι πάντοτε η ιστορία μιας άρνησης.

Ο Μπαλεστρίνι εκκινεί πάντοτε απ' αυτή την **υποκειμενική «φιγούρα»** και εδώ στο Σάντοκαν δεν θα μπορούσε παρά να αφηγηθεί την ιστορία αυτών που δεν θέλησαν και ούτε πρόκειται να γίνουν ποτέ καμορίστες, όχι γιατί δεν μπόρεσαν αλλά γιατί δεν θέλησαν. Μολοντούτο, δεν υπάρχει κανείς αφελής συναισθηματισμός σε αυτή την προσπάθεια, ούτε, επιπλέον, η αναζήτηση κάποιου ηρωισμού –η αναζήτηση ενός εκδικητή που παίρνει τα όπλα εναντίον των μαφιόζων για παράδειγμα, ένα μοτίβο σύνηθες σε μια λογοτεχνία που δεν προσφέρει τίποτα έξω από το γεγονός ότι υπάρχει. Ο Μπαλεστρίνι αφηγείται ότι πρόκειται για μια άρνηση αναγκαία, μια άρνηση φυσική, φυσική όσο και η γλώσσα. Βρίσκεται λοιπόν στην προνομιακή θέση να μην ηθικολογεί.

> *Η Καμόρα είναι το αθέλητο αλλά προϋπολογισμένο προϊόν μιας διπλής αποτυχίας: της κρατικής ανεπάρκειας του αυτοαποκαλούμενου προνοιακού κράτους και της οικονομικής ένδειας που υφίσταται εντός της αυτοαποκαλούμενης κοινωνίας της αφθονίας.*

Η Καμόρα, επίσης, είναι το αποτέλεσμα μιας ταξικής αντιπαλότητας όπου η προλεταριακή συνθήκη μετασχηματισμένη σε ταξικό μίσος δεν μετατρέπεται σε συνείδηση και δημιουργικότητα, αλλά, όπως παντού όπου το μίσος κυριαρχεί, στο αντίθετό του. «τα κάνει όλα άνω κάτω και από τότε αρχίζει να φουντώνει μέσα του ένα τεράστιο μίσος για τους πάντες και τα πάντα […] το κάνει επειδή τον μισεί όπως είναι βέβαιο ότι είχε μισήσει τον πατερά του είχε μισήσει τη μητέρα του είχε μισήσει το χωριό».

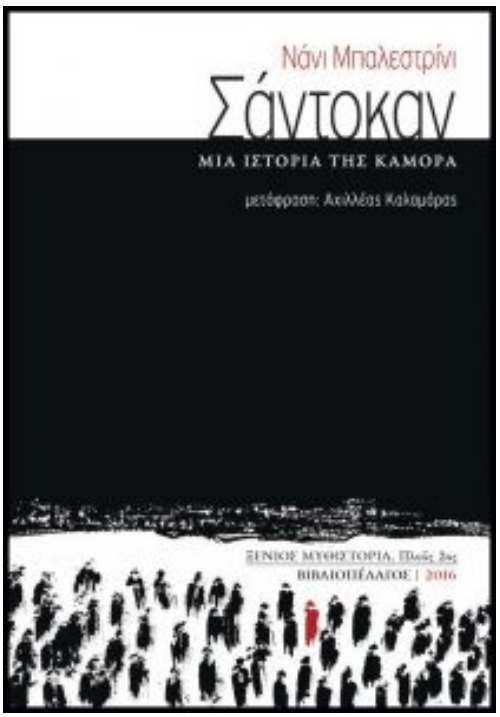

Νάνι Μπαλεστρίνι, Σάντοκαν: Μία ιστορία της Καμόρα, Μετάφραση: Αχιλλέας Καλαμάρας, Εκδόσεις: Βιβλιοπέλαγος, 2016, σελ. 186

Η Καμόρα είναι η ικανοποίηση των αναγκών που η διπλή αποτυχία κράτους και οικονομίας δημιούργησε, ωστόσο πρόκειται για μια ικανοποίηση μέσα στην ψευδαίσθηση: στη θέση των γυναικών και του έρωτα η εκπόρνευσή τους, στη θέση της φτώχειας η επιδεικτική κατανάλωση ενός πλούτου άχρηστου, στη θέση της παραγωγικής δραστηριότητας η κομπίνα και η σπέκουλα, στη θέση των δημόσιων θεσμών η επίπλαστη τάξη και η ιεραρχία, στη θέση της δημιουργικότητας η βία και ο φόνος. Αυτό που εξαρχής αποστερήθηκε δεν μπορεί παρά να βρει την ικανοποίησή του εντός του πλούτου της αποστέρησης.

Η Καμόρα γίνεται οικονομία και κράτος και με τη σειρά τους η οικονομία και το κράτος γίνονται μαφιόζικα. **Η ιστορία της Καμόρα είναι η ιστορία της κοινωνίας που χρειάζεται την Καμόρα, του κράτους που δεν μπορεί να επιλύσει τις αντιφάσεις του χωρίς αυτήν**, «αυτό που θέλουν είναι να διατηρούν μια πλαστή και υποκριτική τάξη που όμως χαροποιεί τον ψεύτη και

υποκριτή κόσμο του χωριού πέρα του ότι αποφεύγουν τα προβλήματα με τις δυνάμεις της τάξης».

Αυτή η διαμάχη μεταξύ κράτους και Καμόρα είναι που προμηθεύει το υλικό για τις υποτιθέμενες ιστορίες της Καμόρα, οι οποίες μπορεί να είναι τόσο αληθινές όσο αληθινή είναι η διαμάχη. Δικαστικές έρευνες, ειδικοί επί του θέματος, ανανήψαντες, δημοσιογράφοι, αναφέρονται στη γέννηση των μαφιών και στην ύπαρξη τους και αυτό είναι ήδη η επικύρωση αυτής της ύπαρξης. Και εδώ είναι το πρόβλημα και επιπλέον η τομή του Μπαλεστρίνι. Γιατί, σε τελική ανάλυση, η ιστορία της Καμόρα, η πραγματική της ιστορία, είναι η ιστορία της άρνησής της, ισοδυναμεί με την άρνηση των κοινωνικών συνθηκών και των στάσεων ζωής που τη γενούν και την εγκολπώνουν. Αρχίζει με την αφήγηση εκείνης της «φιγούρας» που λέει όχι σε κράτος και μαφίες, και που η αφήγησή αυτή κάνει τους θρύλους και τα ρομαντικά ψεύδη, που περιγράφουν αυτή τη μυθική διαμάχη «κλέφτη και αστυνόμου», να αποκαλύπτονται μέσα στην ανεπάρκειά τους.

Ο Ρομπέρτο Σαβιάνο, συγγραφέας του *Γόμορρα*, όντας ένας βαθύς γνώστης των εσωτερικών διαδικασιών των μαφιών και, συνεπώς, δεσμευμένος στα δικά του γραπτά από τη δικιά του γνώση, γράφει στον πρόλογο της 2ης ιταλικής έκδοσης του *Σάντοκαν*, ότι η προσέγγιση του Μπαλεστρίνι είναι «φαινομενολογική».

Πράγματι στα 16 κεφάλαια και τις 207 παραγράφους του *Σάντοκαν* το καθετί φτάνει στην έσχατη γλωσσική και νοηματική συνέπειά του. Χρησιμοποιώντας προϋπάρχον γλωσσικό υλικό (μαγνητοφωνημένες αφηγήσεις, δημοσιογραφικά άρθρα, δικαστικά έγγραφα, φήμες, αστυνομικά έγγραφα…) και αποδομώντας το με τις τεχνικές του λογοτεχνικού μοντερνισμού (συνειρμική γραφή, ενδιάθετος λόγος, απουσία σημείων στίξης, αυτονομία παραγράφων, διάσπαση αφηγηματικής γραμμικότητας και των ενοτήτων χώρου-χρόνου) επιτυγχάνει από τη μία πλευρά να διαλύσει την αντικειμενική και αξιολογικά ουδέτερη κυρίαρχη περιγραφή και από την άλλη, αφαιρώντας από την συνειρμική γραφή κάθε υποτιθέμενο ψυχολογικό βάθος, κάθε μορφή

κανονιστικής ηθικής, κάθε «εγώ» -η προσωπική αφήγηση είναι παντελώς ανώνυμη, ο συγγραφέας απουσιάζει, η δράση αφορά μόνο σε εξωτερικά συμβάντα- διαλύει όλη εκείνη τη λογοτεχνικότητα όπου το μόνο που μπορεί να κάνει κανείς είναι να εκφράζει χαρούμενα τα δουλικά αισθήματά του.

Όχι: εδώ η μορφή συμπίπτει με το περιεχόμενο: ό,τι περιγράφεται είναι αδιαμφισβήτητο.

Οι επαναλήψεις των λέξεων μέσα σε κάθε μία απ' αυτές τις, χωρίς σημεία στίξης, παραγράφους, η επανάληψη του ίδιου μοτίβου μέσα σε διαφορετικά κάθε φορά συμφραζόμενα, η ελλικοειδής γραφή όπου το αντικειμενικό γεγονός καταβυθίζεται στο καθημερινό και τούμπαλιν, η ελλειπτικότητα και οι ασυνέχειες εντούτοις εντός μιας αδιάλειπτης συνέχειας λέξεων, εξαναγκάζουν είναι η σωστή λέξη- εξαναγκάζουν, λοιπόν, τον αναγνώστη να εγκατασταθεί εντός της συνείδησης μιας εποχής και αυτή είναι η μοναδική γλώσσα, μια γλώσσα φυσική, που μπορεί να το επιτρέψει.

Σε αντίθεση με όλη εκείνη τη λογοτεχνία που απευθύνεται σε ένα αδιαφοροποίητο παγκοσμιοποιημένο μαζικό κοινό όπου η ενότητά του καλλιεργείται μέσα από το νοσηρό πάθος της εισβολής στο ιδιαίτερο, το διαφορετικό, το γκροτέσκο, ο Μπαλεστρίνι αντιπροτείνει εκείνη τη λογοτεχνική συνθήκη όπου το εντόπιο ανυψώνεται στο οικουμενικό. Ας πάρουμε για παράδειγμα μερικά αφηγηματικά στοιχεία που θεωρούνται δεδομένα ποιοί-που-πότε και ας υποθέσουμε έναν καλά ενημερωμένο αναγνώστη που γνωρίζει ότι όλα αυτά με την Καμόρα συνέβησαν εκεί και εκεί από τον τάδε και τον δείνα τότε και τότε. Το γνωστό δεν είναι ακόμα οικείο, δεν είναι συνειδητό και από αυτή την αδυναμία ξεκινάει η φαινομενολογική εκδίπλωση του Μπαλεστρίνι.

Που; Η ακρίβεια του εντοπισμού δεν αφορά στη χαρτογραφημένη βεβαιότητα. Το όνομα του τόπου είναι σβησμένο από τις σφαίρες, «υπάρχει η πινακίδα που γράφει *Καλωσήρθατε στο χωριό* αλλά το όνομα του χωριού δεν διαβάζεται επειδή έχει σβηστεί από έναν τεράστιο αριθμό από μαύρες τρύπες […] η πινακίδα δείχνει ότι

το χωριό τελειώνει και ο δρόμος κάνει έτσι κι έτσι κι ύστερα έτσι» ούτε στην αποδεικτική ισχύ της αστυνομικής λεπτομέρειας, «ας υποθέσουμε λόγου χάρη ότι εδώ βρίσκεται αυτός ο δρόμος το μπλόκο βρίσκεται εδώ εκείνος που πρέπει να σκοτώσουν είναι εδώ». Αυτό που καθιστά τον τόπο πεδίο δράσης της Καμόρα δεν είναι τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά του· πρόκειται για την πληθυντική έλλειψη που τον κάνει ό,τι είναι και απαιτεί ενός άλλου είδους χαρτογράφηση,

> *«επειδή το ζήτημα είναι ότι εσύ ζεις σ' ένα μέρος όπου τίποτα δεν είναι εξασφαλισμένο δηλαδή εσύ από τη στιγμή που γεννιέσαι δεν έχεις κανένα δικαίωμα καμία εγγύηση δεν έχεις τίποτα […] δημόσια μέσα μεταφοράς […] δημοτικές υπηρεσίες […] όχι εδώ στα μέρη μας δεν υπάρχει τίποτα απολύτως τίποτα δεν υπάρχει ένας κινηματογράφος ένα θέατρο μια βιβλιοθήκη ένα δημόσιο πάρκο ένα σχολείο ανεκτό […]ούτε τίποτα οτιδήποτε μπορείς να αποκτήσεις εδώ».*

Ποιοι; Χρησιμοποιώντας την τοπική ιδιόλεκτο **«οι γιοί του κανενός»** που περιγράφει τους ανθρώπους που ανήκουν στη χαμηλότερη ταξική διαστρωμάτωση μέσω μιας εξυψωμένης λογικής αναφέρεται σε όλους όσους σε οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη μπορούν να περιγραφούν με αυτή τη φράση ανεξαρτήτως της εντοπιότητάς τους, «όταν μιλούσαν γι' αυτούς […] όλοι έλεγαν το ίδιο πράγμα ότι είναι οι γιοί του κανένα δηλαδή υποπρολετάριοι τιποτένιοι».

Είναι ένας τόπος οριοθετημένος, «είναι ένας χώρος εντελώς οριοθετημένος έστω κι αν δεν υπάρχουν περιφράξεις όμως υπάρχουν οι περιπολίες […] παιδιά που γυρίζουν με τα αυτοκίνητα […] οι περίφημοι μουσκίλι», και πολλαπλασιαζόμενος και γι'αυτό παγκόσμιος είναι εδώ τώρα και ταυτόχρονα στην Πορτογαλία, τις ΗΠΑ, την Αφρική, τη Βραζιλία. Είναι ένας τόπος που θα μπορούσε να είναι παντού όπου υπάρχουν οι συνθήκες που τον κάνουν τέτοιο και παντού όπου υπάρχουν οι γιοί του κανενός.

Η ίδια φαινομενολογική εκδίπλωση συνεχίζεται αδιάλειπτη για το σύνολο των λέξεων-εννοιών-πραγματικοτήτων παρουσιαζόμενες σε όλο το κείμενο σε όλο το αντιφατικό πλέγμα των σχέσεων και συνεχώς πολλαπλασιαζόμενες. Για παράδειγμα η αντιστικτική παράθεση του ψευδεπίγραφου πλούτου και της επιδεικτικής κατανάλωσης στην προηγηθείσα ένδεια. Η αντικατάσταση της αθλιότητας με μια άλλη. Ή, η απίστευτη τυπολογία των γυναικών που υφίστανται τον ασφυκτικό έλεγχο της πατριαρχίας είτε πρόκειται για τις φεμέν ντε μαστ και τα «δωράκια» είτε για τις μαυροντυμένες μητέρες και αυτές που αναζητούν μια συντροφικότητα που να διαφεύγει από αυτόν τον έλεγχο.

Ακόμα και οι μυρουδιές, όπου η μπόχα της χωματερής, μια μετωνυμία για τις βρώμικες δουλειές στο 9ο κεφάλαιο, ολοκληρώνεται με τη μπόχα του αίματος στο νεκροτομείο στο τελευταίο κεφάλαιο. Η κόκα που από σύμβολο της νεοπλουτίστικης επιδεικτικής κατανάλωσης επανέρχεται ως το εμπόρευμα βεντέτα της Καμόρα σε επόμενη φάση ολοκληρώνοντας τον κύκλο. Ο κατάλογος θα μπορούσε να είναι πραγματικά ατελείωτος, θα μπορούσε να είναι λέξη προς λέξη.

Το καλύτερο παράδειγμα αυτής της τεχνικής για μένα, είναι η λούπα της οικογένειας και ο τρόπος με τον οποίο η περιγραφή μιας παραδοσιακής ιταλικής οικογένειας μας οδηγεί στον οικογενειακό πυρήνα της Καμόρα, που μας οδηγεί στις σχέσεις πολλών οικογενειών που δημιουργούν τη μαφιόζικη φαμίλια έως ότου η οικογένεια να απεκδυθεί κάθε χαρακτηριστικό της πλην του ουσιώδους, του ελέγχου για να μας οδηγήσει σε ένα από τα ωραιότερα αποσπάσματα του βιβλίου, από αυτά που τονίζουν τον τρόπο προσέγγισης του Μπαλεστρίνι, «στα χωράφια η φατρία προτιμά λευκούς από την ανατολική Ευρώπη […] επειδή τους φέρνει εδώ με ολόκληρη την οικογένεια […] υπάρχει μεγαλύτερη δυνατότητα ελέγχου γιατί είναι ένα πράγμα ο νεαρός μαροκινός ή αφρικανός που είναι μόνος του σε μια ξένη χώρα και μπορεί να δημιουργήσει μπελάδες».

Μία επόμενη αφηγηματική τεχνική είναι η μετωνυμία που στο

κεφάλαιο της πολιτικής, το 8ο, φθάνει σε έναν αποκαλυπτικό παροξυσμό. Το κεφάλαιο μιλά για το χρήμα, τις μπίζνες και ολίγον από ψηφοθηρία. Η αντικειμενικότητα της δημοσιογραφίας παρουσιάζεται μέσω της φημολογίας και των μύθων, η αντικειμενικότητα μέσω της υποκρισίας, κ.ο.κ. (σελ.77)

Τέλος, υπάρχει η ειρωνεία. Για παράδειγμα το 11ο κεφάλαιο υπό τον γενικό τίτλο *Αλμπανόβα,* όπου Αλμπανόβα τυγχάνει να είναι το όνομα που επιχείρησε να δώσει ο Μουσολίνι σε κάποια προσπάθεια ενοποίησης δήμων και οι Καμορίστες χρησιμοποίησαν σαν εταιρικό όνομα για τις δραστηριότητές τους στην Αν. Ευρώπη, «ίσως επειδή σκέφτονται ότι είναι ένα όνομα που φέρνει γούρι» (σελ. 125). Αν και νομίζω ό,τι καλύτερο όλων είναι το κεφάλαιο *Η Νίκη του Σάντοκαν,* όπου η νίκη του καταλήγει σε ένα κατάλογο βίαιων θανάτων, εντελώς άσχετων και αθώων περαστικών.

> *Και πρέπει να δούμε ότι σε αυτή την αφήγηση δεν υπάρχει μόνο η επίκριση για το τι είδους είναι η νίκη αυτή του αρχικαμορίστα αλλά και όλης εκείνης της λογοτεχνίας που αναζητά «ήρωες». Όλοι οι ήρωες είναι φονιάδες.*

Χωρίς τον φόνο και το ηθικό χρέος που δημιουργεί πιθανώς να μην υπήρχε λογοτεχνία. Το καταστατικό γεγονός της είναι ο φόνος. Το καταστατικό γεγονός της ιστορίας της Καμόρα είναι επίσης ένας φόνος. Πρέπει λοιπόν να βρεθεί ο τρόπος να αφηγηθούμε τον θάνατο, τον εξαναγκαστικό βίαιο θάνατο. Στο Σάντοκαν αρχίζουμε να βρίσκουμε τις προϋποθέσεις μιας τέτοιας γλώσσας, ατελούς ακόμα, αλλά ωστόσο δικιάς μας, «θυμάμαι που είδα αυτόν τον νεκρό τον πρώτο πραγματικό νεκρό που είδα από κοντά […] κοιτάει με έκπληξη επειδή δεν γνωρίζει ακόμα τι σημαίνει να σκοτώνεις […] ο Τζιάνι από μια καθωσπρέπει πλούσια καλλιεργημένη οικογένεια και όλα τα σχετικά του εξηγεί όχι μόνο σ’ αυτόν αλλά σε όλο το πουλμανάκι με το νι και με το σίγμα ποιος είναι εκείνος που σκότωσαν και για ποιον λόγο τον σκότωσαν και ποιος τον σκότωσε και όλα αυτά τα αφηγείται σαν να αφηγείται ποδοσφαιρικό αγώνα».

Σε αυτόν τον αστερισμό ειρωνείας μεταφορών, μετωνυμιών, λεκτικών θραυσμάτων υπάρχουν δύο σταθεροί άξονες που τέμνονται και συγκρατούν γύρω τους τον αστερισμό: το χρήμα και η βία.

Το χρήμα ήδη από μόνο του ένα ψευδαισθησιακό αντικείμενο που συγκαλύπτει τη βία των κοινωνικών σχέσεων, εδώ μεγενθύνεται, διογκώνεται και γίνεται το κίνητρο μιας παράλογης βίας, «αυτός κατάλαβε ότι εκεί […] υπάρχουν τα χρήματα τα αληθινά χρήματα εκείνα με τα δέκα μηδενικά» και συνεχίζει «αυτός θέλει να έχει κάτι περισσότερο θέλει να έχει την εξουσία θέλει να έχει το μάξιμουμ τα θέλει όλα έτσι είναι». Η αντιστικτική αναφορά στον τίτλο του πρώτου του βιβλίου, *Τα Θέλουμε Όλα*, και η μετατροπή της γιορταστικής εξέγερσης του εργάτη-μάζα και του πρώτου πληθυντικού, στην τυφλή εξέγερση της μαφιόζικης βίας και τον πρώτο ενικό, είναι η πρόσκληση του Μπαλεστρίνι να συνειδητοποιήσουμε τι πραγματικά έχει αλλάξει. Ο αφηγητής στο *Σάντοκαν* είναι εντελώς ανώνυμος, για να έχει όλα τα ονόματα, για να μπορεί να διακρίνει μεταξύ πρώτου ενικού και πρώτου πληθυντικού.

Μπορεί να μεταφραστεί ένα τέτοιο βιβλίο; Όχι. Είναι ένα βιβλίο που πρέπει να εγγραφεί μέσα στη γλώσσα, όχι εκείνη των αφεντικών την άλλη. Ο Αχιλλέας Καλαμάρας απέδειξε ότι τη γνωρίζει, ένα έργο δυσκολότερο από μια απλή μετάφραση.

Στο εξώφυλλο του βιβλίου η ζωγραφιά του Κώστα Μανιατόπουλου δίνει το εικονόγραπτο αντίστοιχο που αναλογεί σε ένα τέτοιο βιβλίο. Σ΄αυτή τη διαλεκτική άστεως ερήμου σ’ αυτή την πληθυντική μοναξιά όπου ξεχωρίζουν μόνο λίγες κόκκινες φιγούρες -«κόκκινοι»; ματωμένοι; διαφορετικοί;- είναι που πρέπει να αναζητηθεί μια νέα ικανότητα, μια νέα απαίτηση, μακριά από το χρήμα, τη βία και την εξουσία του θανάτου, μια απαίτηση για τρυφερότητα και ζωή. Το βιβλίο του Νάνι Μπαλεστρίνι μας δείχνει το δρόμο κατά κει «ξανάφυγα αμέσως το ίδιο βράδυ για τον Βορρά πέταξα τα ρούχα που ακόμα βρωμούσαν εκείνη τη φριχτή μπόχα του κατεψυγμένου αίματος ζήτησα να με πάνε στο σταθμό και ορκίστηκα λυσσασμένα ότι δεν θα επιστρέψω ποτέ πια στο χωριό μου».

Να Ξανασκεφτούμε την Αναρχία: Με αφορμή το βιβλίο του Carlos Taibo

Χρήστος Καραγιαννάκης
μεταπτυχιακός φοιτητής φιλοσοφίας του ΕΚΠΑ

Ο τίτλος του βιβλίου του Carlos Taibo, *Να ξανασκεφτούμε την αναρχία*[1], μας καλεί σε μια κριτική αναθεώρηση ορισμένων πολιτικών όρων και όχι στην απόρριψη της πυκνής ιστορίας του αναρχικού κινήματος εν συνόλω. Ο ίδιος έχει ασχοληθεί με τα ευρύτερα αναρχικά-ελευθεριακά κινήματα, κυρίως, της Ισπανίας, της Ευρώπης και της Λατινικής Αμερικής.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί έναν αναστοχασμό μέσα απ' τα παραδείγματα του παρελθόντος αλλά και του παρόντος, όπως το αναρχικό κίνημα στη Ισπανία, τα εγχειρήματα χειραφέτησης στη Λατινική Αμερική και συγκεκριμένα οι Ζαπατίστας. Ο Taibo αναστοχάζεται πάνω στις καθιερωμένες έννοιες και πρακτικές της αναρχίας και προσπαθεί να ανασχηματίσει ένα ελευθεριακό πεδίο δράσης, που στηρίζεται στην άμεση δημοκρατία και την αυτοοργάνωση των κοινωνικών αγώνων. Μέσα απ' το συγγραφικό του έργο[2], εγείρεται η αντιπρότασή του στο κυρίαρχο σύστημα με πρόταγμα την άμεση δημοκρατία, την αποανάπτυξη και τρόπους να ξεφύγουμε απ' τη δίνη του καπιταλισμού.

Η πολιτική φιλοσοφία είναι ενεργή στον χρόνο· οι έννοιες υποβάλλονται σε μια συνεχή ροή εντός του ιστορικού χρόνου, επαναπροσδιορίζονται και δεν έχει νόημα να μιλήσουμε για αυτές χωρίς να αξιοποιήσουμε τα συμπεράσματα που εξάγουμε από τα τωρινά πειράματα χειραφέτησης. Το ενδιαφέρον στοιχείο αυτού του βιβλίου είναι ότι μας δίνει τη δυνατότητα να ισορροπήσουμε

ανάμεσα στην πολιτική φιλοσοφία και τα κινήματα, αποτελώντας έτσι μια προσπάθεια να ανοίξει ο δημόσιος διάλογος για τις πρακτικές των κινημάτων.

> *Ο Carlos Taibo στρέφεται, αρχικά, ενάντια στους αυτοαναφορικούς ιδεολογικούς εγκλεισμούς. Δηλαδή, στις στείρες ιδεολογίες που αδυνατούν να περιγράψουν ό,τι ξεφεύγει απ' τα στενά όριά τους και κλείνονται παράγοντας εσωστρέφεια.*

θέτει την ελευθεριακή σκέψη μακριά από προμελετημένες θεωρίες και ντετερμινιστικές διαδικασίες και τονίζει ότι οι ελευθεριακές επαναστάσεις των τελευταίων δεκαετιών νοηματοδοτούνται πρωτίστως ως κοινωνικές και όχι ως πολιτικές. Είναι ένα σημαντικό στοιχείο το ότι η χειραφέτηση των ατόμων σε συλλογικό και ατομικό επίπεδο αποτελεί συγχρόνως καταστροφικό αλλά και δημιουργικό έργο. Οι κοινωνικές επαναστάσεις οφείλουν να γκρεμίζουν τις πατροπαράδοτες εξουσιαστικές αρχές που επιβάλλονται απ' την κυριαρχία του κράτους και να εμποδίζουν την επέκταση των εμπορευματικών σχέσεων σε κάθε τομέα της ανθρώπινης ζωής. Όμως δεν μένουν μόνο σ' αυτό το σημείο, αντιθέτως, προτάσσουν μια νέα πραγματικότητα ενάντια στην εμπορευματοποίηση των ζωών μας και δημιουργούν αλληλέγγυες, κοινωνικές δομές.

Ο συγγραφέας επιπλέον διακρίνει τα αναρχικά από τα ελευθεριακά κινήματα. Αναρχικά θεωρεί τα κινήματα που έχουν σφιχτή ιδεολογική σχέση με τον αναρχισμό, ενώ ελευθεριακά χαρακτηρίζει τα κινήματα που δεν ανήκουν κατ' ανάγκην στον αναρχικό χώρο, αλλά έχουν κάποιες βασικές ελευθεριακές αρχές και στηρίζονται στην άμεση δημοκρατία, τη συνέλευση και την αυτοδιαχείριση.

Μ' αυτά τα λεγόμενα του Carlos Taibo αναδεικνύεται η **ανάγκη αποϊδεολογικοποίησης των κοινωνικών κινημάτων**. Αυτό δεν είναι μια άχρονη ιδέα του συγγραφέα αλλά, αντιθέτως, είναι πολύ σύγχρονη. Θα αναφερθούμε σ' αυτό το σημείο σε κάποιες στενές ιδεολογικές αναγνώσεις, οι οποίες στήνουν εμπόδια στον δρόμο

των πραγματικών επαναστάσεων, όπως αυτές της Ροζάβα και των Ζαπατίστας.

Ο Gilles Dauvé το 2015 δημοσίευσε ένα άρθρο με τίτλο «Kurdistan?»[3]. Σ αυτό το άρθρο ασκεί κριτική στους Κούρδους και τονίζει ότι δεν είναι γνήσιοι αναρχικοί και δεν προτάσσουν καμία πραγματική αλλαγή καθώς η δημοκρατική τους επανάσταση στοχεύει στη δημιουργία ενός νέου κράτους που θα χαρακτηρίζεται από την πραγματικότητα του καπιταλισμού και την ανάδυση ενός νέου εθνικισμού.

Αυτό προκύπτει ως απόρροια σκέψης ενός ορθόδοξου μαρξιστή ή αναρχικού, διότι οι Κούρδοι απορρίπτουν κάθε αναφορά στο κίνημά τους ως εργατικό, προλεταριακό και δεν έχουν ως προκαθορισμένο αποκλειστικό στόχο τους την ταξική πάλη. Ενδεχομένως, ο Carlos Taibo να γνωρίζει ένα αντίστοιχο παράδειγμα, που συνέβη αυτή τη φορά με το κίνημα των Ζαπατίστας. Το αμερικανικό περιοδικό *Green Anarchy* δημοσίευσε άρθρο με τίτλο «The EZLN is not anarchist». Δεν προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι οι αυστηρά ιδεολογικοποιημένοι αναρχικοί είδαν τους Ζαπατίστας ως μια μάζα ιθαγενών, οι οποίοι παλεύουν για την προσωπική τους απελευθέρωση και δεν έχουν σαν στόχο την ταξική πάλη και την ταξική χειραφέτηση των κοινωνιών.[4]

> *Αυτά είναι υπαρκτά παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο η διανόηση που ζητάει την ιδεολογική καθαρότητα αποτελεί εμπόδιο για την έμπρακτη, υλική, κοινωνική επανάσταση.*

Είναι αδύνατον να ζητάμε απ’ τις κοινωνικές επαναστάσεις να ακολουθούν πιστά τα βιβλία και τη θεωρία. Τα κινήματα χειραφέτησης επαναπροσδιορίζονται στην πράξη και θέτουν επιμέρους στόχους καθώς αναγνωρίζουν την εξουσία ως έμφυτη τάση στην κοινωνία, η οποία διαποτίζει όλες τις κοινωνικές σχέσεις. Δεν στρέφονται αποκλειστικά ενάντια σε μια κεντρική εξουσία, εξιδανικεύοντας την ταξική πάλη αλλά αντιπαλεύουν την εξουσία, η οποία είναι πανταχού παρούσα και ασκείται στη σχέση

κάθε σημείου με κάποιο άλλο σημείο[5] ως πατριαρχία, ως επιβολή κυριαρχίας στη φύση κ.ο.κ.

Ο Taibo, προς το τέλος του βιβλίου, διακρίνει την αποσάθρωση του καπιταλισμού και θεωρεί πως η τρομερή ικανότητα προσαρμογής του, η οποία έχει καταφέρει να αφομοιώσει τα κινήματα και τις κοινωνικές αντιδράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, φτάνει σε τέλμα. Τώρα έρχεται μία κρίση, η οποία είναι η μοναδική πραγματική κρίση: η περιβαλλοντική. Οι κρίσεις και η μετέπειτα ευημερία είναι μια καπιταλιστική επινόηση με χρηματοοικονομικούς όρους που χρησιμοποιούνται κάθε φορά για να επιβεβαιώνουν ότι ο τροχός γυρίζει και να μας δίνουν θάρρος να αναμένουμε πάντα ένα λαμπρότερο αύριο. Η αδυναμία του καπιταλισμού όμως δεν αποτελεί θετικό πρόταγμα για εμάς παρά μόνο ένα αρνητικό πρόταγμα που μας ρίχνει στη μάχη για την εύρεση αξιόλογων αντιπροτάσεων και τη γέννηση των δικών μας θέσεων.

Σ’ αυτό το σημείο επικεντρώνεται η σκέψη του Carlos Taibo και πολλών άλλων σύγχρονων στοχαστών, οι οποίοι προσπαθούν να ξεπεράσουν το χάσμα μεταξύ πράξης και θεωρίας και να δομήσουν κάτι στέρεο που να μπορεί να σταθεί στα πόδια του. Η επαναστατική πράξη προϋποθέτει την επαναστατική θεωρία και vice versa, το ένα γεννάει συνεχώς το άλλο. Η σκέψη του ισπανού στοχαστή κατευθύνεται σε κάποιες βασικές αρχές, οι οποίες μπορούν να στηρίξουν τα κοινωνικά κινήματα, να τους δώσουν ρίζες και να τα βοηθήσουν μετέπειτα να αναπτυχθούν με βάση την αυτοδιάθεση των ατόμων. Επίσης, θα προσθέταμε ότι στοχεύει στη δημιουργία μιας **γενικότερης αντι-εξουσιαστικής κουλτούρας**, η οποία ταυτόχρονα καθορίζεται και καθορίζει το περιβάλλον στο οποίο ενυπάρχει, διαδίδοντας ένα ευρύτερο αντικρατικό/αντικαπιταλιστικό πρόταγμα.

Θα μπορούσαμε να πούμε, δανειζόμενοι στοιχεία απ’ τη σκέψη των Deleuze και Guattari, ότι η εδαφικοποίηση των αγώνων μας απαιτεί και προϋποθέτει την απεδαφικοποίηση των ιδεών μας. Δηλαδή, τη συνεχή επανεκτίμηση και εξέλιξη των ιδεών μας, τη ρήξη των προηγούμενων ορίων τους και την επανατοποθέτησή τους

σε ένα νέο εννοιακό επίπεδο. Μ’ αυτόν τον τρόπο μπορούν τα ίδια τα ενεργά, επαναστατικά υποκείμενα να καθίστανται λέκτορες των λέξεών τους και πράττοντες των πράξεων τους.

Στο έργο του, ο Carlos Taibo προσπαθεί να βρει αυτήν την πολυπόθητη ισορροπία μεταξύ θεωρίας και πράξης. Την πράξη που θα μπορεί να οδηγήσει σε μια ολική ρήξη με το υπάρχον, λαμβάνοντας υπόψιν, όμως, τις επιμέρους ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες και τα επιμέρους κοινωνικά ζητήματα. Απ’ τη μία μεριά υπάρχουν οι παντοτινοί εργατικοί αγώνες που τίθενται ολικά απέναντι απ’ το υπάρχον σύστημα και απ’ την άλλη μεριά τα κοινωνικά κινήματα που στοχεύουν στη χειραφέτηση των γυναικών, των ομοφυλόφιλων ατόμων, στην αντιστροφή της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση από σχέση εκμετάλλευσης σε σχέση συμβίωσης και σε συνεχώς μεταβαλλόμενα κοινωνικά ζητήματα που προκύπτουν στο υπάρχον.

Αυτό που διακρίνουμε στα κινήματα χειραφέτησης, είναι η γέφυρα που τα μεταλλάσσει από επιμέρους κοινωνικά κινήματα σε κινήματα αμφισβήτησης του υπάρχοντος ως όλον. Αυτή η γέφυρα γίνεται φανερή στην καθημερινή πρακτική των ανθρώπων και την πλήρη αντιπαράθεσή τους με τη λογική του κράτους, η οποία στηρίζεται στην εκμετάλλευση του ανθρώπου, της φύσης και στην εμπορευματοποίηση κάθε σχέσης. Εναντίωση η οποία εκφράζεται μέσα από την **άμεση δημοκρατία**, τη **συνέλευση**, την **αυτοδιαχείριση**, την **αυτοοργάνωση** και την **αποεμπορευματοποίηση**. Τα κινήματα μπολιασμένα με τις έννοιες αυτές, οι οποίες υπόκεινται σε συνεχή επαναπροσδιορισμό, δείχνουν τον δρόμο για την ολική αμφισβήτηση του υπάρχοντος και αναδεικνύουν μια αντιπρόταση όσον αφορά τον τρόπο λειτουργίας μιας κοινότητας ανθρώπων και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών.

> *Η άμεση δημοκρατία λαμβάνει τον ρόλο του μέσου αλλά και του σκοπού στο έργο του Carlos Taibo, ο οποίος βλέπει στον ελευθεριακό κόσμο και στις πρακτικές του μια ρητή υπεράσπιση της άμεσης δημοκρατίας.*

Τα χαρακτηριστικά αυτής, σύμφωνα με το έργο του, είναι η άρνηση της ανάθεσης και της αντιπροσώπευσης, η πρόταση για οργανώσεις χωρίς ηγετικές θέσεις και η απόρριψη κάθε κυβέρνησης. Τα απλά αυτά χαρακτηριστικά συμπυκνώνονται στην αντι-ιεραρχική, αμεσοδημοκρατική, οριζόντια λειτουργία των κινημάτων.

Όσον αφορά την οργάνωση πολιτικών κοινοτήτων, αυτές οι αρχές απαιτούν, προφανώς, αποκέντρωση, αποσυμφόρηση και μείωση του όγκου των κοινοτήτων. Έτσι, η λογική της άμεσης δημοκρατίας τίθεται σε ευθεία αντιπαράθεση με τη λογική των κομμάτων και του κράτους και επιδιώκει τη θέσμιση οργάνων που λειτουργούν με οριζόντιο τρόπο, διαχέοντας όσο το δυνατόν περισσότερο την εξουσία. Οι παραπάνω αρχές πλέον συμπεριλαμβάνονται στη θεωρία του ελευθεριακού κοινοτισμού καθώς και του δημοκρατικού συνομοσπονδισμού, το σύστημα οργάνωσης που ακολουθούν οι Κούρδοι στη Ροζάβα. Η άμεση δημοκρατία προτάσσει την άμεση δράση, η οποία έχει πρωταγωνιστές τα ίδια τα πράττοντα υποκείμενα και στοχεύει στην αυτοδιαχείριση των ζωών τους. Τα μέσα και οι σκοποί εναρμονίζονται στην άμεση δράση, η οποία γεννιέται απ’ τη βούληση των ίδιων των ατόμων στην άμεση δημοκρατία.

Μ’ αυτόν τον τρόπο δεν τίθεται αποκλειστικά το δικαίωμα ανυπακοής στο υπάρχον σύστημα αλλά και η βούληση για απτές αλλαγές της πραγματικότητας. Εδώ, μπορούμε να διακρίνουμε να αναδύεται μία έννοια πολυσυζητημένη, αυτή της ουτοπίας. Η ουτοπία, όμως, όπως αναγιγνώσκεται από την ελευθεριακή κουλτούρα, όχι όπως είχε τεθεί απ’ τον Karl Mannheim ως ένας ου-τόπος, εξωπραγματικός[6], αλλά ως η κοινωνική πραγμάτωση της ασυνείδητης επιθυμίας κατά τη συνάντησή της με την ιστορική συνειδητοποίηση, έτσι όπως τέθηκε απ τον Ernst Bloch[7]. Ακόμα καλύτερα, με ντελεζιανούς όρους, η επανάσταση είναι ένα είδος ουτοπίας, ένα γίγνεσθαι εντός του οποίου ξεπροβάλλει η επαναστατική δύναμη της δημιουργίας· δημιουργώ σημαίνει αντιστέκομαι[8]. Γι’ αυτό ακριβώς, στόχος και ζητούμενο, πλέον, της επαναστατικής θεωρίας αλλά και δράσης,

είναι η δημιουργία μέσω της αυτοθέσμισης των ίδιων των κινημάτων.

Έχει ειπωθεί στην ιστορία πολλές φορές ότι τελικά για τα κινήματα της ελευθερίας «οι μεγαλύτερες νίκες μας είναι οι ήττες μας». Μπορούμε να υποθέσουμε ότι η επανάσταση είναι ένα συμβάν, δηλαδή μια επιθυμία, μια συνεχής κίνηση, η οποία όταν πραγματωθεί χάνει τη δυναμική της και καταστέλλει την επαναστατική επιθυμία των ατόμων[9]. Η επανάσταση είναι ένα γίγνεσθαι και είναι ίσως αλήθεια ότι θα μένει πάντα ανοιχτή στον χρόνο. Γι' αυτό όταν θέλουμε να μιλήσουμε για τις νίκες του ελευθεριακού κινήματος μιλάμε για τις εξεγέρσεις του Λατινικού Νότου, τους Ζαπατίστας, τους Ισπανούς αναρχικούς του '30, καθώς φυσικά και για τη Ροζάβα αλλά και τις αυθόρμητες εξεγέρσεις όπως ο Μάης του '68. Αυτές είναι εξεγέρσεις και επαναστάσεις που χαράσσουν νέα νοήματα και αιωρούνται στον ιστορικό χρόνο προς συνεχή ερμηνεία και επαναξιολόγηση.

_____

Αναφορές:

[1] Κάρλος Τάιμπο, *Να ξανασκεφτούμε την αναρχία*, μτφρ. Νίκος Κοκκάλας, Οι εκδόσεις των συναδέλφων, Αθήνα 2017.
[2] Βλ. επίσης, Κάρλος Τάιμπο, *Η πρόταση της αποανάπτυξης*, μτφρ. Νίκος Κοκκάλας, Οι εκδόσεις των συναδέλφων, Αθήνα 2012.
[3] Gilles Dauvé, Tristan Leoni, «Kurdistan?», Ιανουάριος 2015, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://ddt21.noblogs.org/?page_id=324.
[4] Βλ. Yavor Tarinski, «Beyond ideology. Rethinking contextuality», Αύγουστος 2015, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.babylonia.gr/2015/08/01/beyond-ideology-rethinking-contextuality/.
[5] Michel Foucault, *Ιστορία της σεξουαλικότητας. 1. Η βούληση για γνώση*, μτφρ. Τάσος Μπέτζελος, Πλέθρον 2011, σ. 110.
[6] Karl Mannheim, *Ideology and utopia. An introduction to the sociology of* knowledge, μτφρ. Louis Wirth και Edward Shils, Νέα Υόρκη: Harcourt, Brace και Λονδίνο: Routledge & Kegan

Paul, Νέα Υόρκη και Λονδίνο 1954, σσ. 173-175.
[7] Maynard Solomon, *Μαρξ και Μπλοχ. Στοχασμοί πάνω στην ουτοπία και την τέχνη*, μτφρ. Στέφανος Ροζάνης, Έρασμος, Αθήνα 2017, σ. 38.
[8] Gilles Deleuze, Pierre-Félix Guattari, *Τι είναι φιλοσοφία;*, μτφρ. Σταματίνα Μανδηλαρά, Καλέντης, Αθήνα 2004, σ. 131.
[9] Gilles Deleuze, Pierre-Félix Guattari, *Για τον καπιταλισμό και την επιθυμία. Με μια παρέμβαση του Pierre Clastres*, μτφρ. Παναγιώτης Καλαμαράς, Ελευθεριακή κουλτούρα, Αθήνα 2015, σ. 11.

Μεσοχώρα-Αχελώος SOS: Κάμπινγκ 20-22/07

Δίκτυο «Μεσοχώρα-Αχελώος SOS»

Τα έργα στον άνω ρου του Αχελώου -δηλαδή στο μοναδικό ανέγγιχτο κομμάτι του-, συμπεριλαμβανομένης της εκτροπής, συνιστούν έναν από τους πιο κραυγαλέους μεταπολεμικούς σχεδιασμούς του ελληνικού κράτους και της ΔΕΗ. Για πάνω από τρεις δεκαετίες, οι αγώνες ενός δυναμικού κινήματος αντίστασης, η πλατιά δημοσιοποίηση του ζητήματος και μια σειρά θετικών αποφάσεων του ΣτΕ απέτρεψαν την ολοκλήρωση και τη λειτουργία τους.

Η σημερινή κυβέρνηση, συνεχίζοντας -ουσιαστικά- την πολιτική των προηγούμενων, ξανάνοιξε τον «ασκό του Αιόλου», υπογράφοντας την περιβαλλοντική αδειοδότηση του φράγματος και του υδροηλεκτρικού (ΥΗΕ) της Μεσοχώρας και αφήνοντας ανοιχτή την πόρτα για το αντίστοιχο έργο στη Συκιά και τη σήραγγα εκτροπής. Μετά από αυτό, τα έργα μπορεί να ξεκινήσουν

οποιαδήποτε στιγμή.

> *Η περίσταση είναι ιδιαίτερα κρίσιμη και το ενδεχόμενο αυτό πρέπει να αποτραπεί με κάθε μέσο.*

Στο πλαίσιο αυτού του πολύμορφου αγώνα, το Δίκτυο «Μεσοχώρα-Αχελώος SOS» παίρνει την πρωτοβουλία της οργάνωσης ενός camping, στη Μεσοχώρα Τρικάλων, στις όχθες του Αχελώου, στο διάστημα 20-22 Ιούλη 2018. Η πρωτοβουλία αυτή, εκτός από την αυτονόητη οργάνωση των δράσεων ενάντια στα έργα στον άνω ρου του Αχελώου, αποσκοπεί και σε μια ουσιαστική ώσμωση και συντονισμό των αγώνων για τα ζητήματα της προστασίας του περιβάλλοντος και της διαχείρισης του νερού και της ενέργειας, σε μια περίοδο που εκδηλώνεται μια ενεργειακή «φρενίτιδα», με προμετωπίδα τα εκτεταμένα έργα έρευνας και εξόρυξης υδρογονανθράκων.

Για τον λόγο αυτόν, δεν θέλουμε το camping να αποτελέσει αποκλειστική υπόθεση του Δικτύου. Θέλουμε τις ιδέες και τη συμμετοχή -στην οργάνωση και στην υλοποίησή του- και άλλων συλλογικοτήτων και πολιτών, ιδιαίτερα αυτών που έχουν στα ενδιαφέροντά τους τα παραπάνω ζητήματα. Σαν πρώτο βήμα, σ’ αυτήν την κατεύθυνση, οργανώνουμε μια συνάντηση ενημέρωσης και ανταλλαγής απόψεων με τις συλλογικότητες της Αττικής, την Τρίτη 24/4/2018, στις 19:30, στα γραφεία του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων, Βρυσακίου 15 – Μοναστηράκι (πολύ κοντά στο σταθμό του μετρό).

Ακολουθεί το κάλεσμα του Δικτύου «Μεσοχώρα – Αχελώος SOS» στο camping:

ΤΕΛΟΣ ΣΤΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟΝ ΑΝΩ ΡΟΥ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ | CAMPING, 20-22.7.2018, ΣΤΙΣ ΟΧΘΕΣ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ ΣΤΗ ΜΕΣΟΧΩΡΑ

Η μεταπολεμική-μετεμφυλιακή «ανασυγκρότηση» και ανάπτυξη του ελληνικού κράτους συνδέθηκε άρρηκτα με ένα πλήθος αντιπεριβαλλοντικών επιλογών, που διατάραξαν ανεπανόρθωτα την αρμονική σχέση ανθρώπου-φύσης. Σε πάρα πολλές περιπτώσεις,

αυτό έγινε με τη συναίνεση ή την ανοχή της ίδιας της κοινωνίας. Χρειάστηκε να περάσουν πολλά χρόνια για να συνειδητοποιηθεί το μέγεθος των ανεπανόρθωτων βλαβών που συντελέστηκαν.

Υπήρξαν, όμως, σχέδια και έργα που συνάντησαν ισχυρές αντιστάσεις, με αποτέλεσμα να μην καταφέρουν να υλοποιηθούν, για πολλές δεκαετίες. Ανάμεσά τους, πιο εμβληματικοί ήταν οι αγώνες κατά της εξόρυξης χρυσού στη Χαλκιδική και κατά των έργων στον άνω ρου του Αχελώου, με τα τελευταία να έχουν συνδεθεί με την υπερφίαλη ιδέα της εκτροπής προς το θεσσαλικό κάμπο. Και οι δύο περιπτώσεις κουβαλούν μια πολύχρονη ιστορία «ωρίμανσης» της αρχικής ιδέας, με την υλοποίησή της να αρχίζει να παίρνει «σάρκα και οστά» τη δεκαετία του ’80.

Ένα βήμα πριν η κατάσταση γίνει ανεπίστρεπτη

Οι πολύχρονοι και επίμονοι αγώνες που δόθηκαν, από τότε ως σήμερα, ήταν αρκετοί για να παρεμποδίσουν την ολοκλήρωση των έργων, όχι όμως και για να οδηγήσουν στην οριστική ακύρωσή τους. Με αποτέλεσμα, εξαιτίας μιας σειράς οικονομικών και πολιτικών συγκυριών, σε συνδυασμό με υπαρκτές αδυναμίες του κινήματος, να βρισκόμαστε σήμερα σε ένα κομβικό σημείο, που μπορεί να σημάνει μια ανεπίστρεπτη εξέλιξη.

Μιλώντας, ειδικότερα, για τον Αχελώο, η τυπική προϋπόθεση για μια τέτοια εξέλιξη έχει, ήδη, συντελεστεί, με την περιβαλλοντική αδειοδότηση του φράγματος και του υδροηλεκτρικού έργου (ΥΗΕ) στη Μεσοχώρα, τον περασμένο Αύγουστο. Σ’ αυτήν πρέπει να προσθέσουμε την πρόθεση της κυβέρνησης να κάνει τα ίδια με το αντίστοιχο έργο (φράγμα και ΥΗΕ) στη Συκιά και την απροθυμία της να σφραγίσει τη σήραγγα εκτροπής. Με αυτά τα δεδομένα, πόση αξία μπορεί να έχει η λεκτική αναδίπλωση της κυβέρνησης στο θέμα της εκτροπής, όταν τα τρία βασικά έργα του αρχικού σχεδίου της εκτροπής μπαίνουν σε τροχιά ολοκλήρωσης; Ή, μήπως, δεν είναι αυτά τα έργα με τις μεγαλύτερες και πιο βλαπτικές επεμβάσεις, ακόμη και χωρίς εκτροπή νερών;

Μια ακόμη «θυσία» στην ανάπτυξη

Είναι συνηθισμένη πρακτική, έργα με τέτοια χαρακτηριστικά, να επενδύονται με στόχους «εθνικούς» ή υπερτοπικούς. Στην περίπτωση του Αχελώου, οι μεγάλες ιδέες ήταν η «σωτηρία» του θεσσαλικού κάμπου, η διατροφική επάρκεια και η ενεργειακή επάρκεια της χώρας, μέσω της εκτροπής και των νέων ΥΗΕ. Στην πράξη, αυτό που υπηρετήθηκε ήταν η άναρχη, εντατική εκμετάλλευση των νερών των ποταμών από την κρατική ΔΕΗ -που μετέτρεψε τον Αχελώο από ζωντανό οικοσύστημα σε άθροισμα διαδοχικών, τεχνητών λιμνών- και ένα μοντέλο αγροτικής παραγωγής, προσανατολισμένο σε μια κοντόφθαλμη επιδοματική πολιτική.

Στις σημερινές συνθήκες, μπορεί η ιδέα της φαραωνικής εκτροπής του Αχελώου -χωρίς να έχει φύγει από το τραπέζι- να αδυνάτισε, όμως η ενεργειακή πτυχή της υπόθεσης έχει επανέλθει με πολύ πιο επιθετικό τρόπο, απ’ ότι στο παρελθόν. Ένας ενεργειακός «πυρετός» χαρακτηρίζει την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δέσμια της οποίας είναι και η -κατ’ όνομα- εθνική ενεργειακή πολιτική. Οι εκτεταμένες έρευνες για την εξόρυξη υδρογονανθράκων είναι η πιο πρόσφατη και πιο ακραία εκδήλωσή της. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, η προσθήκη μιας ακόμη Υ/Η μονάδας -αυτής στη Μεσοχώρα- στο ενεργειακό χαρτοφυλάκιο της ΔΕΗ παρουσιάζεται σαν κάτι το, αυτονόητα, θετικό. Το περιβάλλον γίνεται ακόμη δυσμενέστερο με τις ραγδαίες αλλαγές στις πολιτικές διαχείρισης των νερών. Η τυπική βελτίωση, που συνιστά η σύνταξη σχεδίων διαχείρισης, δεν μπορεί να αποκρύψει το ουσιαστικό περιεχόμενό τους, από το οποίο τείνει να εκλείψει η έννοια του «κοινού αγαθού» για το νερό και η μετατροπή του σε εμπορεύσιμο προϊόν, του οποίου η διαχείριση οφείλει να ακολουθεί τους κανόνες της αγοράς.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα με αυτές τις πολιτικές δεν είναι η εκμηδένιση κάθε δυνατότητας χάραξης μιας αυτόνομης πολιτικής και η ουσιαστική ακύρωση κοινωνικών εγχειρημάτων μικρής κλίμακας, στη βάση της αυτοδιάθεσης και της αυτοδιαχείρισης. Η πιο εφιαλτική συνέπεια είναι ότι ολόκληρη η κοινωνία γίνεται

έρμαιο μιας αντίληψης εχθρικής στο περιβάλλον, που διαταράσσει τη σχέση ανθρώπου – φύσης. Η αντίληψη αυτή έχει πολιτογραφηθεί με το όνομα «ανάπτυξη» και δε γίνεται περισσότερο ελκυστική αν συνοδεύεται από επίθετα, όπως «πράσινη», «βιώσιμη», «αειφόρος» κ.λπ..

Η καταστροφή δεν εξωραΐζεται με κούφια λόγια

Ας μην πάμε μακριά. Με τη λέξη «πράσινο» στολίζεται το ΥΗΕ της Μεσοχώρας κι ας βαρύνεται με τον κατακλυσμό του μεγαλύτερου μέρους της Μεσοχώρας, με μια ακόμη διακοπή της ελεύθερης ροής του Αχελώου, με την καταστροφή σημαντικού μέρους του αποθέματος της χλωρίδας και της πανίδας, με τη διατάραξη του οικοσυστήματος και την αλλαγή του μικροκλίματος της περιοχής, με την ενεργοποίηση σεισμικής δραστηριότητας κ.ά.. «Πράσινα» και τα άλλα φράγματα της ΔΕΗ στη λεκάνη του Αχελώου (στα Κρεμαστά, στο Καστράκι, στο Στράτο και στον Ταυρωπό). «Πράσινα» και τα έργα της ΤΕΡΝΑ και της ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ στο κύριο σώμα και στους παραποτάμους του Αχελώου. Άραγε, «πράσινη» ήταν και η πρόσφατη πλημύρα τεράστιων αγροτικών εκτάσεων στην Αιτωλοακαρνανία, μετά από υπερχείλιση των φραγμάτων της ΔΕΗ;

Οι υπερασπιστές των έργων στον άνω ρου του Αχελώου, δύσκολα θα καταφέρουν να διεμβολίσουν, με τέτοια όπλα στη φαρέτρα τους, το κίνημα της εναντίωσης σε αυτά και να δελεάσουν με ψεύτικές υποσχέσεις τον αγώνα των Μεσοχωριτών, εκμεταλλευόμενοι την ψυχολογική κόπωση τόσων χρόνων και το γεγονός ότι οι πρωταγωνιστές των πρώτων αντιδράσεων φεύγουν σιγά – σιγά από τη ζωή. Ο αγώνας αυτός έχει βαθιές ρίζες στην τοπική κοινωνία, στο ευρύτερο περιβαλλοντικό κίνημα και στο πολιτικό κίνημα αμφισβήτησης της ανάπτυξης, κάτι που θα φανεί και στο αμέσως προσεχές διάστημα. Στο πλαίσιο αυτού του αγώνα και σε μια κρίσιμη στιγμή για την έκβασή του, το Δίκτυο «Μεσοχώρα – Αχελώος SOS» οργανώνει:

Camping, στη Μεσοχώρα, στις όχθες του Αχελώου,
στο διάστημα Π/Σ/Κ 20-22 Ιουλίου 2018

· Συναντιόμαστε και συζητάμε με τα κινήματα για τη διαχείριση του νερού και της ενέργειας.
· Συντονίζουμε τις δράσεις μας ενάντια στα έργα στον άνω ρου του Αχελώου.

(τηλέφωνα επικοινωνίας: 6957821766 – 6942200292)
mesochora-acheloos-sos.blogspot.gr

Χάνα Άρεντ: Στα μονοπάτια της φιλοσοφίας και της πολιτικής θεωρίας

Το περιοδικό Το Έρμα συνομιλεί με το έργο της Χάνα Άρεντ.

Παρασκευή 13/04, ώρα 20:00
Θεωρία, πράξη, ελευθερία
Συζήτηση με αφορμή το βιβλίο Η ανθρώπινη κατάσταση
Ομιλητές:
Στέφανος Ροζάνης (καθηγητής Φιλοσοφίας, περ. Έρμα)
Σπύρος Μακρής (επικ. καθηγητής Πολιτικής θεωρίας Παν/μιο Μακεδονίας)

Παρασκευή 20/04, ώρα 20:00
Ολοκληρωτισμός και ανθρώπινη κατάσταση
Συζήτηση με αφορμή το βιβλίο Οι απαρχές του ολοκληρωτισμού
Ομιλητές:
Φιλήμονας Πατσάκης (περ. Έρμα)
Σωτήρης Σιαμανδούρας (Δρ. πολιτικής θεωρίας)
Πηνελόπη Κουφοπούλου (Δρ. Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας)

Παρασκευή 27/04, ώρα 20:00
Βία, επανάσταση, ρεπουμπλικανισμός, δημοκρατία

Συζήτηση με αφορμή τα βιβλία Για την Επανάσταση και Περί βίας
Ομιλητές:
Βίκυ Ιακώβου (επικ. καθηγήτρια Πολιτικής Φιλοσοφίας, Παν/μιο Αιγαίου)
Γιώργος Λιερός (συγγραφέας)
Νίκος Κατσιαούνης (περ. Έρμα)

Παρασκευή 04/05, ώρα 20:00
Μεταξύ αυθεντίας και εξουσίας
Συζήτηση με αφορμή το βιβλίο Μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος
Ομιλητές:
Γιώργος Μερτίκας (συγγραφέας-μεταφραστής, περ. Έρμα)
Ηλίας Παπαγιαννόπουλος (επικ. καθηγητής Πολιτικής Φιλοσοφίας, Παν/μιο Πειραιά)

Όλες οι εκδηλώσεις θα γίνουν στο Nosotros (Θεμιστοκλέους 66, Εξάρχεια).

ΧΑΝΑ ΑΡΕΝΤ

Στα μονοπάτια της φιλοσοφίας και της πολιτικής θεωρίας

Το περιοδικό *Το έρμα* συνομιλεί με το έργο της Χάνα Άρεντ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 13/4 | ΩΡΑ 20:00
NOSOTROS - ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 66, ΕΞΑΡΧΕΙΑ

Θεωρία, πράξη, ελευθερία

Συζήτηση με αφορμή το βιβλίο
Η ανθρώπινη κατάσταση

Ομιλητές:
Στέφανος Ροζάνης
(καθηγητής Φιλοσοφίας, περ. Έρμα)
Σπύρος Μακρής
(επικ. καθηγητής Πολιτικής Θεωρίας Παν/μιο Μακεδονίας)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20/4 | ΩΡΑ 20:00
NOSOTROS - ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 66, ΕΞΑΡΧΕΙΑ

Ολοκληρωτισμός και ανθρώπινη κατάσταση

Συζήτηση με αφορμή το βιβλίο
Οι απαρχές του ολοκληρωτισμού

Ομιλητές:
Φιλήμονας Πατσάκης (περ. Έρμα)
Σωτήρης Σιαμανδούρας (Δρ. Πολιτικής Θεωρίας)
Πηνελόπη Κουφοπούλου
(Δρ. Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ | ΩΡΑ 20:00
NOSOTROS - ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 66, ΕΞΑΡΧΕΙΑ

Βία, επανάσταση, ρεπουμπλικανισμός, δημοκρατία

Συζήτηση με αφορμή τα βιβλία
Για την Επανάσταση και Περί βίας

Ομιλητές:
Βίκυ Ιακώβου
(επικ. καθηγήτρια Πολιτικής Φιλοσοφίας Παν/μιο Αιγαίου)
Γιώργος Λιερός (συγγραφέας)
Νίκος Κατσιαούνης (περ. Έρμα)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 4 ΜΑΪΟΥ | ΩΡΑ 20:00
NOSOTROS - ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 66, ΕΞΑΡΧΕΙΑ

Μεταξύ αυθεντίας και εξουσίας

Συζήτηση με αφορμή το βιβλίο
Μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος

Ομιλητές:
Γιώργος Μερτίκας
(συγγραφέας-μεταφραστής, περ. Έρμα)
Ηλίας Παπαγιαννόπουλος
(επικ. καθηγητής Πολιτικής Φιλοσοφίας Παν/μιο Πειραιά)

το έρμα

Nosotros
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

Η Αποτυχία του Ελληνικού Πολιτικού Συστήματος | Εκπομπή Βαβυλωνία (audio)

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ.
Κάθε Παρασκευή 18:00-17:00 στο Ραδιόφωνο του The PressProject.

Ο Νίκος Ιωάννου συζητά με τον συγγραφέα Γιώργο Οικονόμου για το πρόσφατο βιβλίο του *"Η Αποτυχία του Ελληνικού Πολιτικού Συστήματος – Πλαίσιο για μια νέα πολιτική δράση"* (εκδ. Εξάρχεια).

Η συζήτηση για το βιβλίο τοποθετείται μέσα στο σημερινό πλαίσιο της οικονομικής και πολιτικής κρίσης, της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, του νέου κόμματος Βαρουφάκη. Απέναντι σε όλα αυτά που δίνουν την εικόνα αδιεξόδου, η πρόταση δεν είναι άλλη από την νέα πολιτική, μια δημοκρατική πολιτική, η πρόταση της Άμεσης Δημοκρατίας.

Brother and Sister: Αυτό είναι ένα τραγούδι προσφύγων

Ελιάνα Καναβέλη

Το τραγούδι Brother and Sister είναι ένα τραγούδι προσφύγων που γράφτηκε από πρόσφυγες και ντόπιους καλλιτέχνες και προσπαθεί να αποτυπώσει τη φωνή και την έννοια της προσφυγιάς.

Πρόκειται για μια αυτοοργανωμένη και από τα κάτω προσπάθεια όπου καλλιτέχνες συνεργάστηκαν για να δημιουργηθεί αυτό το τραγούδι-δήλωση.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι δημιουργοί στο δελτίο τύπου:

«Το “Brother and Sister” είναι η επιλογή μας να βαδίσουμε από κοινού αυτή τη διαδρομή. Άνθρωποι από διαφορετικές αφετηρίες που μας ενώνει η αγάπη για τη μουσική και τη ζωή, βρεθήκαμε μαζί: Παιδιά και εγγόνια μεταναστών, πρόσφυγες και προσφύγισσες που ξεφύγαμε από τον πόλεμο μόνο για να βρεθούμε όμηροι στα ελληνικά camps, εγκλωβισμένοι στη Μόρια, ντόπιοι και ντόπιες. Αν ο πόλεμος και ο ξεριζωμός είναι οι επιλογές των ισχυρών, η αντίσταση, ο διεθνισμός και η αλληλεγγύη είναι οι δικές μας. Αντί να περιγράφουμε τις ζωές των “άλλων”, αντί να εξαντλούμε την ευαισθησία μας σε “ανθρωπιστικά” πυροτεχνήματα, συναντιόμαστε και τραγουδάμε για τη δικιά μας πραγματική και κοινή καθημερινότητα».

Ο Παυλέας, ένας από τους δημιουργούς του κομματιού αναφέρεται στο πώς ξεκίνησε και τι είναι αυτό που τους ώθησε στην υλοποίηση αυτής της συλλογικής, καλλιτεχνικής προσπάθειας:

«Έγραψα τις πρώτες νότες του Brother and Sister σε ένα όργανο που μας έδωσαν οι Άραβες, το ούτι. Που κάποτε έγινε η μαμά όλων των εγχόρδων της δυτικής μουσικής και αργότερα μας έδωσε όλον τον πλούτο της δυτικής κλασσικής μουσικής. Το έστειλα στο φίλο μου και σύντροφο μου το Μανώλη, τον Yinka που έχουμε ξανακάνει κομμάτια μαζί.

Ήθελα να κάνουμε ένα κομμάτι προσφυγικό, μαζί με τους πρόσφυγες και μετανάστες που δίνουν τον αγώνα τους μαζί μας. Όχι να καταθέσουμε την καλλιτεχνική μας ευαισθησία απέναντι στους συμπαθείς ξένους. Φτάνει αυτό. **Ήθελα να κάνουμε ένα κομμάτι-καλλιτεχνικό ανάλογο του αγώνα μας και της αλληλεγγύης μας.**

Ο ιμπεριαλισμός είναι ο εχθρός μου, η ταξική αλληλεγύη είναι η πρόταση μου για να τον παλέψουμε. Τα αδέρφια μου είναι ο Στάθης που είναι ντόπιος, ο Μανώλης παιδί μεταναστών, ο Πέτρος που είναι μετανάστης στον Καναδά, και οι Αιγύπτιοι που ψαρεύουν με τον πατέρα μου. Οι αδερφές μου είναι η Ρεχάμπ που είναι οικογένεια, η Άλαα από τη Συρία (που έχουνε μαζί με τον Ταλάλ τέσσερα αξιαγάπητα σκατούλια) και η Φατίμα από το Λίβανο».

Η έννοια της αλληλεγγύης, της συνύπαρξης ντόπιων και μεταναστών λαμβάνει μέσα από τέτοιου είδους διαδικασίες πραγματικό νόημα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται στο δελτίο τύπου:

«Οι άνθρωποι αυτοί δεν είναι μόνοι. Από την Ειδομένη μέχρι το λιμάνι του Πειραιά, από τις ακτές της Λέσβου μέχρι τις προσφυγικές καταλήψεις της Αθήνας, ντόπιοι και ντόπιες, πρόσφυγες και προσφύγισσες ανοίγουν μαζί μια άλλη διαδρομή: τη διαδρομή του αγώνα, της συνύπαρξης, της αλληλεγγύης των λαών,

κόντρα σε ξενοφοβία και ρατσιστικά μίση».

Ο Δημήτρης Μυστακίδης, δημιουργός που συμμετέχει και αυτός σε αυτή την καλλιτεχνική προσπάθεια σημειώνει εμφατικά:
«Συμμετείχα στο “Brother and Sister”, γιατί ο άνθρωπος είναι η απάντηση όποια κι αν είναι η ερώτηση (Andre Breton).

Γιατί κανένας άνθρωπος δεν μπορεί να είναι λαθραίος.
Γιατί η αλληλεγγύη είναι το μόνο όπλο που έχουν οι λαοί.
Γιατί η τέχνη που υπηρετώ είναι η καλύτερη ενίσχυση για την φωνή της ψυχής μου.
Γιατί θέλω τα παιδιά μου να μεγαλώσουν σε ένα καλύτερο κόσμο».

Τέλος, ο Γιώργος Μπακάλης, ο σκηνοθέτης του βιντεοκλίπ, δηλώνει: «Στο βιντεοκλίπ προσπαθήσαμε να αποτυπώσουμε την συνύπαρξη όλων μας σε αυτόν τον τόπο. Οι μετανάστες, καθρέφτης της δικής μας, ρευστής ύπαρξης αυτή τη φορά είχαν πρωταγωνιστικό ρόλο. Συνδημιουργήσαμε και αυτό είναι ο δρόμος μας».

Ζούμε μαζί, τραγουδάμε μαζί, αγωνιζόμαστε μαζί.

Η παρουσίαση του βιντεοκλίπ θα γίνει την Κυριακή 18 Μάρτη στο Πολιτιστικό Κέντρο Αφρικάνικης Τέχνης και Πολιτισμών ANASA, ΣΦΑΚΤΗΡΙΑΣ 24 & ΠΛΑΤΑΙΩΝ Αθήνα

Παρεμβαίνουν:
– Δημήτρης Μυστακίδης (Συνθέτης, Ερμηνευτής, Καθηγητής ΤΕΙ Ηπείρου και Πανεπιστημίου Μακεδονίας)
– Λεωνίδας Οικονομάκης (Rapper των Social Waste, Διδάκτωρ Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών)
– Μιχάλης Afolayan (Dash), (Ηθοποιός, Μουσικός)
– Όλγα Λαφαζάνη (Χώρος Στέγασης Προσφύγων City Plaza)

[youtube id=”RfdB4ztTcdw”]

Μουσική: Παυλέας (Παύλος Κατσιβέλης)
Στίχοι: Alaa Alahmad (الأحمـــــد ألاء), Eshan, MC Yinka, Παυλέας, Ματούλα Ζαμάνη

Μουσική παραγωγή: Γιώργος Χανός
Σκηνοθεσία: Γιώργος Μπακάλης

Συμμετέχουν:
Alaa Alahmad (Συρία, Αθήνα): Στίχοι, Τραγούδι
Δημήτρης Μυστακίδης (Θεσσαλονίκη): Λαϊκή κιθάρα, Τραγούδι
Eshan (Αφγανιστάν, Μόρια Λέσβου): Στίχοι, Τραγούδι
MC Yinka (Νιγηρία, Αθήνα): Στίχοι, Τραγούδι
Παυλέας (Αθήνα): Στίχοι, Ούτι, Τραγούδι
Αντώνης Μυλωνάς (Λέσβος): Νέυ
Ηλίας Μάρκου (Λέσβος): Κρουστά

Φωτογραφίες κειμένου: Yiorgos Bakalis

Η Σπηλιά του Facebook

Χάρης Ναξάκης
Καθηγητής πολιτικής οικονομίας στο ΤΕΙ Ηπείρου, συγγραφέας

Σε μια από τις διασημότερες αλληγορίες από καταβολής κόσμου, της σπηλιάς του Πλάτωνα, οι άνθρωποι ζουν φυλακισμένοι και αλυσοδεμένοι σε μια σπηλιά και το μόνο που βλέπουν είναι οι σκιές των αντικειμένων, που από το φως μιας φωτιάς που σιγοκαίει πίσω τους προβάλλονται στον τοίχο της σπηλιάς. Οι σκιές είναι ο πραγματικός κόσμος των δεσμωτών. Σε όλη τη ζωή τους βλέπουν τις σκιές των πραγμάτων, ο πραγματικός κόσμος γι' αυτούς είναι εικονικός, μια αναπαράσταση της πραγματικότητας. Αν κάποιοι δεσμώτες απελευθερωθούν από τις ψευδαισθήσεις τους,

σπάσουν τα εικονικά δεσμά τους και εξέλθουν από τη σπηλιά, θα γνωρίσουν τον πραγματικό κόσμο και όχι τα αντίγραφά του.

> *Η πιο σύγχρονη παραλλαγή της σπηλιάς του Πλάτωνα είναι το facebook και τα άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Οι δεσμώτες του facebook είναι καθηλωμένοι κατά μόνας σε μια σκοτεινή τρύπα, την οθόνη του υπολογιστή στην οποία ζουν οι φίλοι και οι συγγενείς τους, με το περίεργο όνομα likes. Μήπως όμως η σπηλιά του facebook είναι πιο σκοτεινή και αδυσώπητη από τη σπηλιά του Πλάτωνα;*

Το 1779, σύμφωνα με το μύθο, σ' ένα χωριό της Βρετανίας, ένας οργισμένος άντρας, ο Ν. Λουντ, καταστρέφει σε ένα εργοστάσιο δυο μηχανές πλεξίματος για κάλτσες. Το 1811, στην αυγή της βιομηχανικής επανάστασης, κάνουν την εμφάνισή τους οι Λουδίτες, οι οπαδοί του Λουντ, και μέχρι το 1816 κατέστρεφαν τις μηχανές, κυρίως των κλωστοϋφαντουργιών, τις οποίες θεωρούσαν υπεύθυνες για την απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας. Τελικά το κίνημα των Λουδιτών, ο «στρατός των εκδικητών», υπό τον μυθικό στρατηγό Λουντ , κατεστάλη βίαια από τον βρετανό κυβερνήτη Σ. Πέρσιβαλ. Είχαν λάθος οι Λουδίτες, όπως διακήρυξε το σύνολο της νεωτερικής σκέψης, φιλελεύθερης και αριστερής, διότι τα «μέσα παραγωγής, η τεχνολογία είναι ουδέτερη, η χρήση τους είναι καλή ή κακή»;

Και καλά οι Λουδίτες ήταν «αγράμματοι και τεχνοφοβικοί», η ελίτ των σχεδιαστών του σημερινού τεχνοκόσμου είναι και αυτοί τεχνοφοβικοί, είναι νεολουδίτες; Μπορεί κανείς να κατηγορήσει ως τεχνοφοβικό τον πρώην αντιπρόεδρο του facebook C. Palihapitiya που πρόσφατα δήλωσε: οργανώνουμε τις ζωές μας γύρω από αυτήν τη θεωρούμενη αίσθηση της τελειότητας, επειδή παίρνουμε ως ανταμοιβή αυτά τα πρόσκαιρα σήματα, καρδούλες και likes και το ταυτίζουμε αυτό με κάποια αξία. Αντίθετα στην πραγματικότητα είναι μια εύθραυστη δημοφιλία που είναι βραχυπρόθεσμη και σας αφήνει ακόμα περισσότερο κενούς και άδειους από ότι πριν. Την ίδια στιγμή ο Σ. Πάρκερ, πρώτος πρόεδρος του facebook δήλωσε ότι **«τα likes είναι σαν μια δόση**

ντοπαμίνης για να ενθαρρύνονται οι χρήστες να ανεβάζουν περισσότερο περιεχόμενο».

Το facebook αποτυπώνει το βασικό αγαθό της φιλελεύθερης κοινωνίας, τον εξατομικευμένο εαυτό, που φαντασιώνεται ότι είναι ελεύθερος μέσω των κοινωνικών δικτύων να κάνει πράξη την προσωπική του αυτοπραγμάτωση. Η εικονικοί φίλοι όμως και τα likes δεν είναι τίποτα άλλο από μια γυμνή ζωή, μια ναρκισσιστική επιβεβαίωση του εγώ, ένας εκπτωχευμένος εαυτός, ο δεσμώτης εαυτός. Ταυτόχρονα, το facebook αποδεικνύει το μύθο ότι η φιλελεύθερη κοινωνία είναι μια κοινωνία ελευθερίας του ατόμου, διότι το άτομο πρόθυμα πουλάει τα προσωπικά του δεδομένα, τον εαυτό του, τον περιορισμό της ελευθερίας του και μάλιστα δωρεάν.

> *Πώς γίνεται η πρόσβαση στο facebook να είναι δωρεάν και η εταιρεία να αξίζει μισό τρις δολάρια και να έχει διαφημιστικά έσοδα, το 2016, 26 τρις δολάρια;*

Οι χρήστες προσφέρουν δωρεάν τις προτιμήσεις τους, τα συναισθήματά τους, τον τρόπο ζωής τους, που ως ψηφιοποιημένη πληροφορία το facebook την πουλάει στους διαφημιστές, στα ΜΜΕ, στις κυβερνήσεις, κλπ. Οι εταιρίες, όπως το facebook, που παράγουν και πωλούν πληροφορία, χρησιμοποιούν μια δωρεάν πρώτη ύλη, τις προσωπικές πληροφορίες των χρηστών, που τις προσφέρουν δωρεάν και βγάζουν κέρδος. **Ο ψηφιοποιημένος μας εαυτός πουλιέται ως εμπόρευμα. Ποιος είπε ότι στον καπιταλισμό μόνο η εργατική δύναμη μετατρέπεται σε εμπόρευμα;** Η ζωή έχει γίνει πλέον εμπόρευμα. Αναζητούνται νεολουδίτες για να καταστρέψουν αυτό το εμπόρευμα. Υπάρχει όμως και μια άλλη αθέατη , σκοτεινή πλευρά του facebook. Λίγοι γνωρίζουν ότι στα ερευνητικά κέντρα, διάσημων πανεπιστημίων, σχεδιάζεται ο ψηφιακός ολοκληρωτικός καπιταλισμός, ο τεχνοκόσμος, με αιχμή του δόρατος την τεχνητή νοημοσύνη.

Η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης οφείλεται στα δωρεάν δεδομένα που εμείς διαθέτουμε όταν κάνουμε αναζήτηση

στο google, αγοράζουμε στο amazon ή σχολιάζουμε στο facebook, στο ότι δηλαδή ψηφιοποιείται στο διαδίκτυο η ανθρώπινη δραστηριότητα δημιουργώντας μια δεξαμενή καταγραφής των ανθρώπινων εμπειριών. Ο ψηφιοποιημένος εαυτός μας στη συνέχεια χρησιμοποιείται ως γνωστικό υπόβαθρο της τεχνητής νοημοσύνης. **Η γνώση που διαθέτουν οι ευφυείς μηχανές είναι η ψηφιοποιημένη ζωή μας.**

Καστοριάδης: Μικρά Αποσπάσματα για την Αυτονομία (pdf)

Κορνήλιος Καστοριάδης, Μικρά Αποσπάσματα για την Αυτονομία, εκδόσεις Βαβυλωνία, Αθήνα, Απρίλιος 2017.

Η έκδοση για τα 20 χρόνια από τον θάνατο του Καστοριάδη εξαντλήθηκε και πλέον έχουμε τη χαρά να τη μοιραζόμαστε ηλεκτρονικά παρακάτω. Ευχαριστούμε όλες και όλους για τη συνεργασία και τη στήριξη.

Από τον πρόλογο της μπροσούρας:

"Το 2017 είναι η χρονιά που συμπληρώνονται είκοσι έτη από τον θάνατο του σπουδαίου φιλοσόφου Κορνήλιου Καστοριάδη, ο οποίος πέθανε στο Παρίσι στις 26 Δεκεμβρίου του 1997.

Όπως σημείωνε ο ίδιος, αναφερόμενος στη Χάνα Άρεντ, δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος για να τιμήσει κανείς έναν στοχαστή από το να ασχοληθεί σοβαρά και ενεργά με το έργο του.

Είναι σαφές ότι η παρούσα μικρή ανθολόγηση δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη συστηματική μελέτη ενός έργου πολυσχιδούς, πρωτότυπου και βαθυστόχαστου.

Ελπίζουμε, όμως, ότι τα αποσπάσματα, τα οποία επιλέχθηκαν με στόχο να δίνουν μια πρώτη, αλλά σαφή, ιδέα για το πώς προσέγγιζε ο Καστοριάδης τη δημοκρατία και την ελευθερία, μπορούν να λειτουργήσουν για τους αναγνώστες σαν μικρά σπέρματα που προτρέπουν στην αναζήτηση της αυτονομίας, κοινωνικής και ατομικής. Κι ακόμη, να ωθήσουν σε διεξοδικότερη ενασχόληση με το έργο του φιλοσόφου, και στη συνέχεια σε γόνιμο και κριτικό διάλογο μαζί του, ώστε να αναδειχθεί η μεγάλη σημασία και επικαιρότητα της καστοριαδικής σκέψης.”

Download (PDF, 225KB)

Ανθολόγηση κειμένων του Καστοριάδη: Νίκος Ιωάννου, Γιάννης Κτενάς, Αλέξανδρος Σχισμένος, Yavor Tarinski.
Σελιδοποίηση – Γραφιστική επιμέλεια: Αδελφός Κουφίωνας.